

2026-02

þý — ‘ ã æ ± » μ¹ ¿ à ¿⁻ · ã · ä ¿ å š ¿ å á ‘
 þý – · ä ® ¼ ± ä ¿ â : — æ ¿ å á⁰¹⁰ ® £ ä á ±
 þý ã μ ™ á ¬⁰ 0 ± 1 £ å á⁻ ± (2003-202

þý š é ã ä ¬⁰ · â , š é ½ ã ä ± ½ ä⁻ ½ ¿ â

þý œ μ ä ± ä ä å ç^{1±0} à ì³ á ± ¼ ¼ ± " μ , ½ î ½ £ ç - ã μ é ½ , £ ä á ± ä · 3¹⁰ ® â^{0±1} ‘ ã æ ¬ » μ^{1±} /
 þý š ¿^{1½} é ½¹⁰ î ½ • à¹ ã ä · ¼ î ½ , æ μ ç ½ î ½^{0±1} ‘ ½ , á é à¹ ã ä¹⁰ î ½ £ à ¿ å ‘ î ½ , ± ½ μ à¹ ã ä ®

<http://hdl.handle.net/11728/13306>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ – ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**Η Ασφαλειοποίηση του Κουρδικού Ζητήματος: Η
Τουρκική Στρατηγική σε Ιράκ και Συρία (2003-2023)**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

Κωστάκης Κων/νος

Φεβρουάριος 2026

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ – ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**Η Ασφαλειοποίηση του Κουρδικού Ζητήματος: Η
Τουρκική Στρατηγική σε Ιράκ και Συρία (2003-2023)**

*Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση
Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις, Στρα-
τηγική και Ασφάλεια στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος*

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

Κωστάκης Κων/νος

Φεβρουάριος 2026

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Κωστάκης Κων/νος, 2026

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστήμιο Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Σελίδα Εγκυρότητας

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή: Κωστάκης Κων/νος

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: «Η Ασφαλειοποίηση του Κουρδικού Ζητήματος: Η Τουρκική Στρατηγική σε Ιράκ και Συρία (2003-2023)»

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 19 Φεβ 26 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Δρ. Ζακία Άκρα

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δρ. Χαράλαμπος Τσαρδανίδης

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δρ. Φλώρος Φλούρος

Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο Κωστάκης Κωνσταντίνος, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Η Ασφαλειοποίηση του Κουρδικού Ζητήματος: Η Τουρκική Στρατηγική σε Ιράκ και Συρία (2003-2023)», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αυτή η ερευνητική εργασία παρέχει μια συγκριτική ανάλυση των αποκλιουσών εξωτερικών πολιτικών της Τουρκίας έναντι της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν (KRG) στο Βόρειο Ιράκ και των YPG/SDF στη Βόρεια Συρία κατά την περίοδο από το 2003 έως το 2023. Αξιοποιώντας τη Θεωρία Ασφαλειοποίησης που ανέπτυξε η Σχολή της Κοπεγχάγης, η μελέτη διερευνά πώς το τουρκικό κράτος κατασκευάζει και διαχειρίζεται τις απειλές σχετικά με την κουρδική αυτονομία. Η κεντρική θέση υποστηρίζει ότι ενώ το κουρδικό ζήτημα θεωρείται γενικά ως υπαρξιακή απειλή για την εθνική ενότητα και την εδαφική ακεραιότητα της Τουρκίας, η Άγκυρα έχει υιοθετήσει ξεχωριστές στρατηγικές για κάθε περιοχή με βάση τη θεσμική φύση των κουρδικών δρώντων, την πιθανή οικονομική τους χρησιμότητα και τη συγκεκριμένη σχέση τους με το PKK.

Στην περίπτωση της KRG, η ανάλυση υπογραμμίζει μια μετατόπιση από την αρχική εχθρότητα και την ασφαλειοποίηση μετά την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003 σε μια ρεαλιστική διαδικασία αποασφάλειοποίησης που ξεκίνησε γύρω στο 2008. Αυτός ο μετασχηματισμός καθοδηγήθηκε από αμοιβαία οικονομικά συμφέροντα, ιδίως στους τομείς της ενέργειας και των κατασκευών, καθώς και από τη στρατηγική χρησιμότητα της KRG ως προστατευτικού μέσου κατά της αστάθειας και εταίρου στην ανάσχεση του PKK. Παρόλο που η σχέση γνώρισε εντάσεις, όπως κατά τη διάρκεια του δημοψηφίσματος ανεξαρτησίας του 2017, το οποίο οδήγησε σε μια προσωρινή επανασφαιλοποίηση, εξελίχθηκε ουσιαστικά σε μια εταιρική σχέση που ορίζεται από την οικονομική αλληλεξάρτηση και τη διπλωματική εμπλοκή, δημιουργώντας ένα προστατευτικό πλαίσιο έναντι της ιρανικής επιρροής.

Αντίθετα, η εργασία περιγράφει λεπτομερώς πώς η πολιτική της Τουρκίας έναντι του PYD/YPG στη Βόρεια Συρία χαρακτηρίζεται από άκαμπτη και συνεχή ασφαλειοποίηση. Η τουρκική κυβέρνηση θεωρεί σταθερά ότι το PYD/YPG αποτελεί άμεση προέκταση του PKK και χαρακτηρίζει τον έλεγχο εδαφών από αυτές τις οργανώσεις ως «διάδρομο τρομοκρατίας», τον οποίο αντιλαμβάνεται ως σοβαρή απειλή για την εθνική της ασφάλεια. Αυτός ο λόγος έχει νομιμοποιήσει έκτακτα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων διασυνοριακών στρατιωτικών παρεμβάσεων - συγκεκριμένα των επιχειρήσεων «Ασπίδα του Ευφράτη», «Κλάδος Ελιάς» και «Πηγή Ειρήνης» - που στοχεύουν στην διάλυση των κουρδικών αυτόνομων δομών και στη δημιουργία ασφαλών ζωνών. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η φαινομενικά αντιφατική προσέγγιση της Τουρκίας είναι μια ορθολογική στρατηγική διαφοροποίηση: συνεργάζεται με την

KRG ως νόμιμο, κρατικό οικονομικό εταίρο, ενώ χρησιμοποιεί στρατιωτική δύναμη εναντίον του PYD/YPG, το οποίο χαρακτηρίζει αυστηρά ως μη κρατική τρομοκρατική οντότητα, ανεξάρτητα από τις διπλωματικές τριβές που προκαλεί αυτό με τους δυτικούς συμμάχους που υποστηρίζουν το SDF.

Λέξεις κλειδιά: *Τουρκική Εξωτερική Πολιτική, Κουρδικό Ζήτημα, Θεωρία Ασφαλειοποίησης, KRG, PYD/YPG, Βόρειο Ιράκ, Βόρεια Συρία, PKK, Σύνδρομο των Σεβρών, Αποασφαλειοποίηση*

ABSTRACT

This research paper provides a comparative analysis of Turkey's divergent foreign policies towards the Kurdistan Regional Government (KRG) in Northern Iraq and the YPG/SDF in Northern Syria during the period from 2003 to 2023. Using the Securitization Theory developed by the Copenhagen School, the study explores how the Turkish state constructs and manages threats related to Kurdish autonomy. The central argument is that while the Kurdish issue is generally considered an existential threat to Turkey's national unity and territorial integrity, Ankara has adopted distinct strategies for each region based on the institutional nature of Kurdish actors, their potential economic utility, and their specific relationship with the PKK.

In the case of the KRG, the analysis highlights a shift from initial hostility and securitization following the US invasion of Iraq in 2003 to a realistic process of de-securitization that began around 2008. This transformation was driven by mutual economic interests, particularly in the energy and construction sectors, as well as by the strategic utility of the KRG as a buffer against instability and a partner in countering the PKK. Although the relationship has experienced tensions, such as during the 2017 independence referendum, which led to a temporary re-securitization, it has essentially evolved into a partnership defined by economic interdependence and diplomatic engagement, creating a protective framework against Iranian influence.

In contrast, the paper describes in detail how Turkey's policy towards the PYD/YPG in northern Syria is characterized by rigid and continuous securitization. The Turkish government firmly believes that the PYD/YPG is a direct extension of the PKK and characterizes the control of territories by these organizations as a "corridor of terrorism," which it perceives as a serious threat to its national security. This reasoning has legitimized extraordinary measures, including direct cross-border military interventions—specifically, Operations Euphrates Shield, Olive Branch, and Peace Spring — aimed at dismantling Kurdish autonomous structures and creating safe zones. The study concludes that Turkey's seemingly contradictory approach is a rational strategic differentiation: it cooperates with the KRG as a legitimate, state economic partner, while using military force against the PYD/YPG, which it strictly characterizes as a non-state terrorist entity, regardless of the diplomatic friction this causes with Western allies who support the SDF.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, Kurdish Question, Security Theory, KRG, PYD/YPG, Northern Iraq, Northern Syria, PKK, Sevres Syndrome, De-securitization*

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	1
2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	4
2.1 Το Κουρδικό Ζήτημα και η Τουρκική Πολιτική.....	4
2.2 Σχέσεις Τουρκίας – KRG	7
2.3 Σχέσεις Τουρκίας – PYD/YPG/SDF	9
3. Θεωρητικό Πλαίσιο	11
3.1 Η Θεωρία Ασφαλειοποίησης.....	11
3.2 Εφαρμογή της Θεωρίας στην Τουρκική Περίπτωση.....	13
4. Η Τουρκία και το KRG στο Βόρειο Ιράκ	17
4.1 Ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο του KRG (2003–2023)	17
4.2 Η KRG στον τουρκικό λόγο.....	20
4.3 Κεντρικοί δρώντες και ακροατήρια στην περίπτωση του KRG.....	21
4.4 Πολιτικές ασφάλειας και στρατηγική συνεργασία με το KRG	23
4.5 Επαναπλαισίωση του κουρδικού παράγοντα στο Βόρειο Ιράκ: ενδείξεις αποασφαλειοποίησης	25
5. Η Τουρκία και ο κουρδικός παράγοντας στη Βόρεια Συρία.....	27
5.1 Ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο της συριακής κρίσης και ανάδυση PYD/YPG/SDF (2011 – 2023)	27
5.2 Το PYD/YPG/SDF στον τουρκικό λόγο	29
5.3 Κεντρικοί δρώντες και ακροατήρια στη συριακή περίπτωση.....	31
5.4 Στρατιωτικές επιχειρήσεις και «ζώνες ασφαλείας» στη Βόρεια Συρία	33
5.5 Όρια Αποασφαλειοποίησης στη Συριακή Περίπτωση: Ο PYD/YPG/SDF ως Σταθερά Ασφαλειοποιημένη Απειλή.....	35
6. Συγκριτική Ανάλυση και Συζήτηση Ευρημάτων	38
6.1 Η Δυναμική της Τουρκικής Στρατηγικής.....	38
6.2 Διαφορές και Ομοιότητες στη Ρητορική της Τουρκίας Απέναντι σε KRG και PYD/YPG/SDF.....	39
6.3 Πολιτική Ηγεσία και Κοινή Γνώμη: Σύγκριση των Δύο Περιπτώσεων	41
6.4 Στρατιωτικά, διπλωματικά και οικονομικά μέτρα: συγκριτική αποτίμηση.....	42
6.5 Παράγοντες διαφοροποίησης της τουρκικής πολιτικής: PKK, οικονομία, διεθνές περιβάλλον	43
7. Συμπεράσματα	45
Βιβλιογραφία	49

Εικόνες

Εικόνα 1 - Η Αυτόνομη Κουρδική Περιοχή στο Ιρακ 17

Εικόνα 2 - Τουρκικές ζώνες στρατιωτικών επιχειρήσεων 34

1. Εισαγωγή

Το κουρδικό ζήτημα αποτελεί μία από τις πιο σύνθετες και διαχρονικές προκλήσεις για τη σταθερότητα της Μέσης Ανατολής, επηρεάζοντας τις εσωτερικές δυναμικές και τις εξωτερικές σχέσεις πολλαπλών κρατών, με κυριότερο την Τουρκία. Κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα, οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις που προκάλεσαν η αμερικανική εισβολή στο Ιράκ το 2003 και ο συριακός εμφύλιος πόλεμος από το 2011 και έπειτα, μεταμόρφωσαν ριζικά το περιφερειακό τοπίο, προσφέροντας στους κουρδικούς πληθυσμούς πρωτοφανείς ευκαιρίες για την προώθηση της πολιτικής τους αυτονομίας. Στο Βόρειο Ιράκ, η Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν (Kurdistan Regional Government - KRG) εδραίωσε τη θεσμική της υπόσταση ως μια οιονεί κρατική οντότητα, ενώ στη Βόρεια Συρία, το Κόμμα Δημοκρατικής Ένωσης (Partiya Yekîtiya Demokrat - PYD) και η στρατιωτική του πτέρυγα οι Μονάδες Προστασίας του Λαού (Yekîneyên Parastina Gel - YPG) κατάφεραν να εγκαθιδρύνουν μια *de facto* αυτόνομη διοίκηση. Για την Τουρκία, η ανάδυση αυτών των δύο κουρδικών οντοτήτων στα νότια σύνορά της αποτέλεσε ένα ζήτημα υψίστης εθνικής ασφάλειας, πυροδοτώντας μια βαθιά αναθεώρηση της στρατηγικής της. Ωστόσο, η αντίδραση της Άγκυρας δεν υπήρξε ενιαία. Ενώ η σχέση με το KRG εξελίχθηκε από βαθιά καχυποψία σε μια μορφή πραγματιστικής οικονομικής και ενεργειακής συνεργασίας, η στάση απέναντι στο PYD/YPG χαρακτηρίστηκε από αδιαπραγμάτευτη εχθρότητα, οδηγώντας σε επανειλημμένες στρατιωτικές εισβολές στο συριακό έδαφος. Η έντονη διαφοροποίηση που παρατηρείται στην τουρκική εξωτερική πολιτική καθιστά επιτακτική την ανάλυσή της, καθώς η κατανόησή της είναι ουσιώδης για την αποκρυπτογράφηση της σύγχρονης στρατηγικής σκέψης της Τουρκίας και των γενικότερων περιφερειακών ισορροπιών.

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να αναλύσει και να ερμηνεύσει τους λόγους αυτής της διαφοροποιημένης προσέγγισης, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο η Τουρκία αντιλήφθηκε, κατασκεύασε και διαχειρίστηκε τις απειλές που εκπορεύονταν από τις δύο κουρδικές οντότητες. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η ανάλυση αξιοποιεί ως κεντρικό θεωρητικό εργαλείο τη θεωρία της ασφαλειοποίησης, όπως αυτή αναπτύχθηκε κυρίως από τη Σχολή της Κοπεγχάγης (Buzan, Wæver και Wilde 1998). Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι η «ασφάλεια» δεν είναι μια αντικειμενική συνθήκη, αλλά το αποτέλεσμα μιας κοινωνικής και πολιτικής διαδικασίας, κατά την οποία ένας δρων (*securitizing actor*), συνήθως η κρατική ελίτ, παρουσιάζει ένα ζήτημα ως υπαρξιακή απειλή για ένα αντικείμενο αναφοράς (*referent*

object), όπως το κράτος ή το έθνος. Μέσω αυτής της «πράξης λόγου» (speech act), ο δρων επιχειρεί να πείσει το κοινό-αποδέκτη (audience) για την ανάγκη λήψης έκτακτων μέτρων, παρακάμπτοντας τους συνήθεις κανόνες της πολιτικής διαδικασίας. Η συνεισφορά της παρούσας εργασίας έγκειται στην εφαρμογή αυτού του πλαισίου σε μια συγκριτική μελέτη περίπτωσης, εξετάζοντας πώς οι διαδικασίες ασφαλειοποίησης από την πλευρά της τουρκικής ηγεσίας διαμορφώθηκαν διαφορετικά στην περίπτωση του KRG και του PYD/YPG.

Για την καθοδήγηση της έρευνας, τίθεται το ακόλουθο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα: «Πώς και γιατί η Τουρκία, μέσα από διαδικασίες ασφαλειοποίησης του κουρδικού ζητήματος, υιοθέτησε διαφοροποιημένες προσεγγίσεις απέναντι στους Κούρδους στο Βόρειο Ιράκ (KRG) και στη Βόρεια Συρία (PYD/YPG/SDF) την περίοδο 2003–2023;». Για τη συστηματική απάντηση του κεντρικού ερωτήματος, η έρευνα διαρθρώνεται γύρω από τρία επιμέρους υποερωτήματα. Πρώτον, ποιες ήταν οι συγκεκριμένες πολιτικές, διπλωματικές και στρατιωτικές στρατηγικές που εφάρμοσε η Τουρκία έναντι του KRG και του PYD/YPG αντίστοιχα, και πώς αυτές εξελίχθηκαν χρονικά εντός της εξεταζόμενης περιόδου; Δεύτερον, πώς οι τουρκικές πολιτικές και στρατιωτικές ελίτ διαμορφώνουν τον λόγο περί απειλής για καθεμία από τις δύο κουρδικές οντότητες, και ποιοι παράγοντες επηρέασαν την αποδοχή αυτού του λόγου από το εσωτερικό και διεθνές κοινό; Τρίτον, ποιοι είναι οι καθοριστικοί παράγοντες που εξηγούν τη διαφοροποίηση στη διαδικασία ασφαλειοποίησης και, κατά συνέπεια, στην τουρκική στρατηγική, λαμβάνοντας υπόψη μεταβλητές όπως η θεσμική φύση των κουρδικών οντοτήτων, η ιδεολογική τους σχέση με το Κουρδικό Εργατικό Κόμμα (Partiya Karkerên Kurdistanê - PKK) και η στήριξη που απολάμβαναν από διεθνείς δρώντες; Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα θα επιτρέψει τη συγκρότηση μιας συνεκτικής και πολυεπίπεδης εξήγησης για τη συμπεριφορά της Τουρκίας.

Σε αυτή την εργασία υποστηρίζεται ότι η τουρκική στρατηγική έναντι των Κούρδων σε Ιράκ και Συρία, αν και εκκινεί από μια κοινή αντίληψη υπαρξιακού κινδύνου, αποκλίνει στη διεξαγωγή της λόγω της διαφορετικής διαδικασίας ασφαλειοποίησης των δύο περιπτώσεων. Η Άγκυρα επιλέγει μια ορθολογική διαφοροποίηση, καθώς από τη μία πλευρά, προκρίνει τη συνεργασία και την οικονομική αλληλεξάρτηση με το KRG, αναγνωρίζοντας τη θεσμική του σταθερότητα, ενώ από την άλλη, επιδιώκει την απόλυτη στρατιωτική εξουδετέρωση του PYD/YPG, το οποίο αντιμετωπίζει ως μη κρατική τρομοκρατική απειλή. Επομένως, η τουρκική στάση δεν αποτελεί δείγμα

ασυνέπειας, αλλά μια στρατηγική προσαρμογή που καθορίζεται από τη φύση του εκάστοτε δρώντα.

Για την απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα, η παρούσα διατριβή υιοθετεί τη μέθοδο της ποιοτικής συγκριτικής ανάλυσης, εστιάζοντας στις δύο διακριτές περιπτώσεις της KRG στο Ιράκ και του PYD/YPG στη Συρία, με στόχο να εξεταστεί πώς το διαφορετικό θεσμικό τους προφίλ οδηγεί την Άγκυρα σε εντελώς διαφορετικές στρατηγικές. Αν και οι μεμονωμένες μελέτες περίπτωσης είναι χρήσιμες για τη δοκιμή θεωριών (Balzacq 2011b, 34), η συγκριτική προσέγγιση προσφέρει μια πληρέστερη εικόνα για το πώς «κατασκευάζονται» οι απειλές σε διαφορετικά περιβάλλοντα (Balzacq 2011b, 33). Ο Vuori (2008, 66, 69) χρησιμοποίησε αυτή τη μέθοδο για να δείξει ότι η θεωρία της ασφαλειοποίησης έχει ισχύ και πέρα από τα στενά ευρωπαϊκά όρια, ενώ η ίδια η Σχολή της Κοπεγχάγης ανέλυσε πολλές περιπτώσεις για να αναδείξει πώς λειτουργεί η ασφαλειοποίηση σε διαφορετικούς τομείς (Buzan, Wæver and Wilde 1998). Αυτή η λογική επιτρέπει τον εντοπισμό μοτίβων για την επιτυχία ή αποτυχία μιας κίνησης ασφαλειοποίησης (Balzacq 2011b, 47). Αναγνωρίζοντας τις πιθανές παγίδες, όπως η εστίαση μόνο σε όσα επιβεβαιώνουν τη θεωρία ή η παράλειψη τοπικών ιδιαιτεροτήτων (Balzacq 2011b, 34, Salter 2011, 116, Wilkinson 2011, 99), οι περιπτώσεις που εξετάζονται εδώ προσφέρουν ένα ιδανικό «εργαστηριακό περιβάλλον», διότι ο δρών (Τουρκία) είναι ο ίδιος και το αντικείμενο παρόμοιο (κουρδικές οντότητες με εδαφικό έλεγχο). Η ουσιαστική διαφορά εντοπίζεται στη νομιμότητα, καθώς η KRG είναι μια αναγνωρισμένη ομοσπονδιακή οντότητα και οικονομικός εταίρος, ενώ το PYD/YPG ταυτίζεται με την τρομοκρατία και το PKK (Has 2025a, 2). Αυτό το χάσμα αναδεικνύει πώς η ασφαλειοποίηση αλλάζει ανάλογα με το «πλαίσιο» (Salter 2011, 119), μεταβαίνοντας από τη διπλωματική και τεχνοκρατική γλώσσα για το Ιρακινό Κουρδιστάν στο αμιγώς στρατιωτικό αφήγημα για τη Συρία (Birdisli 2014, 4). Συγκρίνοντας αυτές τις δύο πλευρές, η μελέτη αναδεικνύει πώς η γενική ανησυχία για το «κουρδικό ζήτημα» μεταφράζεται σε διαφορετικές πολιτικές πράξεις ανάλογα με το πλαίσιο (Stritzel 2011, 350). Έτσι, απομονώνοντας τον θεσμικό παράγοντα, γίνεται δυνατή η βαθύτερη κατανόηση των μηχανισμών που διαμορφώνουν τη σύγχρονη στρατηγική ασφάλειας.

Η δομή της εργασίας ακολουθεί μια λογική αλληλουχία για την ανάπτυξη της ανάλυσης. Το δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιεί μια εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση, εξετάζοντας την ιστορική εξέλιξη της τουρκικής πολιτικής στο κουρδικό ζήτημα, καθώς και τις ειδικότερες σχέσεις της Τουρκίας με το KRG και το PYD/YPG.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, εστιάζοντας στη θεωρία της ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης και στην εφαρμογή της στην τουρκική περίπτωση. Το τέταρτο κεφάλαιο εξετάζει την περίπτωση του KRG στο Βόρειο Ιράκ, αναλύοντας την πορεία από την ασφαλειοποίηση στη στρατηγική συνεργασία, ενώ το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην περίπτωση του PYD/YPG στη Βόρεια Συρία, ερμηνεύοντάς την ως μια σταθερά και βαθιά ασφαλειοποιημένη απειλή. Το έκτο κεφάλαιο προχωρά σε μια συγκριτική ανάλυση των δύο περιπτώσεων, συζητώντας τις ομοιότητες και τις διαφορές στη ρητορική, τα μέτρα και τους παράγοντες που διαμόρφωσαν την τουρκική πολιτική. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με το έβδομο κεφάλαιο των συμπερασμάτων, όπου συνοψίζονται τα βασικά ευρήματα της έρευνας, δίνεται απάντηση στο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα και τα υποερωτήματα, και συζητούνται οι θεωρητικές και πρακτικές συνέπειες της ανάλυσης.

2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1 Το Κουρδικό Ζήτημα και η Τουρκική Πολιτική

Στη διεθνή βιβλιογραφία, το κουρδικό ζήτημα αναδεικνύεται ως η κεντρικότερη και πλέον επίμονη πρόκληση για την Τουρκική Δημοκρατία, με τις ρίζες του να εκτείνονται πίσω στην ίδια την ίδρυση του κράτους της Τουρκίας (Coban 2013, 449). Η επιστημονική έρευνα εξετάζει μια ιστορική πορεία που χαρακτηρίζεται από επίμονη άρνηση και συγκρούσεις, αναλύοντας το πώς η συγκρότηση της τουρκικής στρατηγικής κουλτούρας βασίστηκε στην αντίληψη του κουρδικού παράγοντα ως απειλή για την κρατική συνοχή. Η βιβλιογραφία συγκλίνει στην εκτίμηση ότι η γένεση της σύγκρουσης εντοπίζεται στη μετάβαση από την πολυεθνική Οθωμανική Αυτοκρατορία σε ένα σύγχρονο, κοσμικό έθνος-κράτος (Gurses 2020, 2). Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας (1919-1922), ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ επιδίωξε την κουρδική στήριξη προτάσσοντας την κοινή μουσουλμανική ταυτότητα, αφήνοντας μάλιστα ανοιχτό το ενδεχόμενο αυτονομίας στις περιοχές όπου οι Κούρδοι πλειοψηφούσαν (Saeed 2019, 66, Barkey και Fuller 1998, 9). Ωστόσο, οι μελετητές επισημαίνουν ότι αυτή η τακτική δεν αποτελούσε μια γνήσια πολιτική αναγνώρισης, αλλά έναν στρατηγικό ελιγμό για την εξασφάλιση της εσωτερικής σταθερότητας κατά τη διάρκεια της μετάβασης.

Αυτή η σύντομη και πιο συμπεριληπτική περίοδος της «προ-άρνησης» έλαβε οριστικό τέλος με την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας το 1923 (Anci 2019, 2).

Από εκείνο το σημείο και μετά, η νέα κρατική δομή επέβαλε μια πιο αυστηρή και ομοιόμορφη εθνική ταυτότητα, αφήνοντας πίσω της κάθε προηγούμενη προσπάθεια αναγνώρισης των εθνοτικών ιδιαιτεροτήτων και διαμορφώνοντας ένα δόγμα εξωτερικής πολιτικής που ταύτιζε την κουρδική ταυτότητα με τον ξένο δάκτυλο. Το Σύνταγμα του 1924 επέβαλε τον νομικό προσδιορισμό όλων των πολιτών ως «Τούρκων», εξαφανίζοντας ουσιαστικά την κουρδική ταυτότητα από το επίσημο πλαίσιο (Martin 2017, 4). Αυτός ο αποκλεισμός παγιώθηκε διεθνώς με τη Συνθήκη της Λωζάνης, η οποία, σε αντίθεση με τη μη εφαρμοσμένη Συνθήκη των Σεβρών του 1920, δεν προέβλεπε κουρδική κρατική υπόσταση και επισημοποίησε τη διαίρεση του Κουρδιστάν μεταξύ Τουρκίας, Ιράκ, Συρίας και Ιράν (Has 2025a, 2, Bengio 2012, 10). Η διεθνής αυτή διευθέτηση ερμηνεύεται από τη βιβλιογραφία ως το θεμέλιο του «Συνδρόμου των Σεβρών», το οποίο συνεχίζει να επηρεάζει τους υπολογισμούς της Άγκυρας, καθιστώντας κάθε κουρδική διεκδίκηση στην περιοχή αυτόματο ζήτημα εθνικής ασφάλειας. Έκτοτε, εγκαινιάστηκε μια μακρά εποχή συστηματικής άρνησης και αναγκαστικής αφομοίωσης που διήρκεσε μέχρι τη δεκαετία του 1990 (Anci 2019, 2). Το κράτος απαγόρευσε την κουρδική γλώσσα, μετονόμασε τοπωνύμια και κατέστειλε κάθε έκφραση διακριτής ταυτότητας (Bengio 2012, 2), ενώ επισήμως οι Κούρδοι μετονομάστηκαν σε «Τούρκους του Βουνού», όρος που αποδιδόταν στον ήχο του χιονιού κατά το βάδισμα («kart, kurt») (Coban 2013, 450, Barkey και Fuller 1998, 5-16). Η περίοδος αυτή σημαδεύτηκε από εξεγέρσεις όπως του Σείχη Σαΐντ (1925), του Αραράτ (1930) και του Ντερσίμ (1937-38), οι οποίες κατεστάλησαν βίαια (Barkey and Fuller 1998, 13, 49, Gurses 2020, 2), μέχρι την ίδρυση του PKK στα τέλη του 1970 και την έναρξη του διαρκούς ένοπλου αγώνα το 1984, γεγονός που μετέτρεψε τη σύγκρουση σε μια εξέγερση δεκαετιών (Gurses 2020, 2-3).

Η βιβλιογραφία χαρακτηρίζει τη γενικότερη τουρκική πολιτική ως «πολιτική ασφαλειοποίησης» (securitization). Το κράτος χρησιμοποιεί αυτή τη στρατηγική για να μετατοπίσει το κουρδικό ζήτημα από το πλαίσιο της δημοκρατικής διευθέτησης στο πεδίο της υπαρξιακής απειλής, πλαισιώνοντας τα κουρδικά αιτήματα ως υπαρξιακή απειλή για την εδαφική ακεραιότητα και την ενότητα του κράτους (Hama 2020, 300, Has 2025a, 2). Η προσέγγιση αυτή εντάθηκε με την εξέγερση του PKK, οδηγώντας σε έντονη στρατιωτικοποίηση κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990 (Kirisci 2002, 278). Παρά τη σκληρή αυτή στάση, υπήρξαν περίοδοι σχετικής αποστασιοποίησης από το δόγμα της άρνησης, όπως στη δεκαετία του 1990 υπό τον πρόεδρο Turgut Özal, ο οποίος αναγνώρισε την «κουρδική πραγματικότητα» (Anci 2019, 2,

Barkey and Fuller 1998, 17, 135). Η πλέον σημαντική μεταρρυθμιστική φάση ξεκίνησε τη δεκαετία του 2000 από το AKP, με γνώμονα την ενταξιακή πορεία στην ΕΕ, οδηγώντας στο «Δημοκρατικό Άνοιγμα» του 2009 και την «Ειρηνευτική Διαδικασία» του 2013-2015 (Todorova 2015, 112, Balaban 2023, 137-138). Σε αυτή την περίοδο επεκτάθηκαν τα πολιτιστικά δικαιώματα και υπήρξαν απευθείας διαπραγματεύσεις με την ηγεσία του PKK (Coban 2013, 451, 456), όμως η διαδικασία κατέρρευσε τον Ιούλιο του 2015. Η βιβλιογραφία συνδέει αυτή την αντιστροφή με τη συμμαχία του AKP με το εθνικιστικό κόμμα MHP και τις γεωπολιτικές αλλαγές λόγω του πολέμου στη Συρία, επισημαίνοντας μια φάση επαναστασιοποίησης. Σε αυτή τη φάση, το κράτος χρησιμοποίησε την έννοια της «απειλής επιβίωσης» (beka sorunu) όχι μόνο για να δικαιολογήσει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Συρία, αλλά και για να εργαλειοποιήσει το κουρδικό ζήτημα στο εσωτερικό πολιτικό πεδίο (Kardaş 2018, 29). Η ταύτιση της νόμιμης πολιτικής δράσης του φιλοκουρδικού κόμματος HDP με την τρομοκρατία επέτρεψε την περιθωριοποίηση της αντιπολίτευσης και τη συσπείρωση της συντηρητικής εκλογικής βάσης, οδηγώντας στην εκ νέου αντιμετώπιση του ζητήματος αποκλειστικά ως πρόβλημα ασφάλειας (Kardaş 2018, 29-30, Todorova 2015, 113, Geri 2017, 197).

Συνοψίζοντας, τέσσερις αλληλένδετοι παράγοντες επισημαίνονται σταθερά ως κεντρικοί για την κατανόηση της τουρκικής πολιτικής. Πρώτον, ο τουρκικός εθνικισμός και η κεμαλική ιδεολογία του ομοιογενούς κράτους αποτελούν την κύρια δομική αιτία της σύγκρουσης (Gurses 2020, 3), συχνά τροφοδοτούμενα από το «σύνδρομο της Σεβρών» και τον φόβο του διαμελισμού (Kirisci 2002, 284). Δεύτερον, η προσέγγιση της ασφάλειας δικαιολογεί την υιοθέτηση έκτακτων μέτρων όχι μόνο στο εσωτερικό αλλά και πέραν των συνόρων, θέτοντας ως πρωταρχική προτεραιότητα τη διασφάλιση της ακεραιότητας έναντι των δικαιωμάτων των μειονοτικών ομάδων (Birdisli 2014, 12). Τρίτον, το γεωπολιτικό πλαίσιο είναι καθοριστικό, καθώς οι εξελίξεις στους Κούρδους του Ιράκ και της Συρίας αναγκάζουν την Άγκυρα να προσαρμόζει διαρκώς τη στρατηγική της, συχνά καταφεύγοντας σε στρατιωτικές επεμβάσεις για την αποτροπή κουρδικής αυτονομίας (Bozarslan 2022, Barkey and Fuller 1998, 169). Τέλος, η εσωτερική πολιτική διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, καθώς το κουρδικό ζήτημα εργαλειοποιείται συχνά για εκλογικό όφελος, προσδίδοντας έναν κυκλικό και ασυνεπή χαρακτήρα στην κρατική πολιτική (Ekmekci 2014, 567, Todorova 2015, 112).

2.2 Σχέσεις Τουρκίας – KRG

Η διεθνής βιβλιογραφία παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ της Τουρκίας και της KRG ως μια σχέση που έχει υποστεί δραματική μεταμόρφωση, αποτελώντας ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα παραδείγματα μεταβολής της τουρκικής περιφερειακής στρατηγικής. Αμέσως μετά την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003, η πολιτική της Άγκυρας ήταν σε μεγάλο βαθμό πολιτική ανάσχεσης, καθοδηγούμενη από ιστορικούς φόβους ότι μια ενδυναμωμένη κουρδική οντότητα στο Ιράκ θα τροφοδοτούσε τον αυτονομισμό μεταξύ του δικού της κουρδικού πληθυσμού και θα παρείχε ασφαλές καταφύγιο στο PKK (Kardaş 2018, 19, Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 199). Η περίοδος αυτή, που εκτεινόταν περίπου από το 2003 έως το 2007, χαρακτηριζόταν από την απροθυμία της Τουρκίας να αναγνωρίσει το νέο ομοσπονδιακό καθεστώς της KRG, θεωρώντας το πρωτίστως ως πηγή περιφερειακής αστάθειας (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 199). Ωστόσο, από το 2008 και μετά, σημειώθηκε μια σημαντική αλλαγή, καθώς η Τουρκία απομακρύνθηκε από μια καθαρή προσέγγιση ασφαλείας προς μια ρεαλιστική δέσμευση, αναδεικνύοντας τη δυνατότητα της Άγκυρας να ενσωματώνει κουρδικούς δρώντες στο δικό της σύστημα επιρροής και, όπως σημειώνουν ορισμένοι μελετητές, μετατρέποντας έναν θεωρούμενο εχθρό σε φίλο (Kardaş 2018, 20, Balaban 2023, 153).

Αυτή η εξέλιξη ερμηνεύεται στη βιβλιογραφία ως μια στρατηγική αναπροσαρμογή μεταξύ των συμφερόντων ασφάλειας και των οικονομικών επιδιώξεων της Τουρκίας. Επί δεκαετίες, η τουρκική πολιτική κυριαρχούνταν από την απειλή ασφαλείας που συνιστούσε το PKK που δρούσε από βάσεις στο βόρειο Ιράκ, οδηγώντας σε συχνές διασυνοριακές στρατιωτικές επιδρομές (Barkey and Fuller 1998, 51, Alibabalu 2022, 159). Το σημείο καμπής ήρθε όταν οι Τούρκοι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αναγνώρισαν ότι η συνεργασία με την KRG ήταν απαραίτητη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του PKK (International Crisis Group 2008, 5-8, Phillips 2009, 2). Αυτή η στρατηγική επαναξιολόγηση επιταχύνθηκε από την επικείμενη στρατιωτική αποχώρηση των ΗΠΑ από το Ιράκ, η οποία ώθησε την Ουάσιγκτον να προωθήσει μια προσέγγιση Τουρκίας-Κουρδικής Κυβέρνησης (KRG), η οποία περιελάμβανε την παροχή στην Άγκυρα υποστήριξης από μυστικές υπηρεσίες κατά του PKK (Balaban 2023, 153). Ενώ η συνεργασία της KRG κατά του PKK ήταν ένα

κρίσιμο κίνητρο ασφαλείας για την Άγκυρα, η οικονομική διάσταση, ιδίως στον ενεργειακό τομέα, έγινε ο κύριος μοχλός της νέας συνεργασίας (Paasche and Mansurbeg 2014, 112, Yilmaz 2017, 131).

Τα σημαντικά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου της Περιφέρειας του Κουρδιστάν προσέφεραν στην Τουρκία την ευκαιρία να διαφοροποιήσει τις ενεργειακές της πηγές, να μειώσει την έντονη εξάρτησή της από τη Ρωσία και το Ιράν και να προωθήσει τη φιλοδοξία της να γίνει περιφερειακός ενεργειακός κόμβος (Yilmaz 2017, 142, Ustun and Dudden 2017, 10). Αυτή η σύγκλιση συμφερόντων οδήγησε σε σημαντικές ενεργειακές συμφωνίες, μεταξύ των οποίων και η κατασκευή αγωγού που επέτρεψε στην KRG να εξάγει πετρέλαιο απευθείας μέσω Τουρκίας, ανεξάρτητα από τη Βαγδάτη. Αυτό δημιούργησε μια στενή οικονομική αλληλεξάρτηση, την οποία πολλοί αναλυτές θεώρησαν αρκετά ισχυρή ώστε να αντέξει ακόμη και σοβαρές πολιτικές αναταράξεις (Kardaş 2018, 17, Paasche και Mansurbeg 2014, 120). Οι τουρκικές εταιρείες συμμετείχαν ενεργά στους τομείς των κατασκευών, του εμπορίου και της ενέργειας της KRG, καθιστώντας την Τουρκία την κύρια πύλη εισόδου της KRG στον κόσμο και τον μεγαλύτερο εμπορικό της εταίρο (International Crisis Group 2008, 13, Ustun και Dudden 2017, 10).

Ωστόσο, οι διασυννοριακές στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά του PKK παραμένουν ένα σταθερό χαρακτηριστικό της σχέσης, καταδεικνύοντας την πολυπλοκότητά της. Ενώ η KRG διαμαρτύρεται επίσημα για αυτές τις εισβολές ως παραβιάσεις της ιρακινής κυριαρχίας, η βιβλιογραφία υποδηλώνει έναν βαθμό σιωπηρής συνεργασίας, ή τουλάχιστον ανοχής, που καθοδηγείται από την αντιπαλότητα της KRG με το PKK και την οικονομική της εξάρτηση από την Άγκυρα (Yilmaz 2017, 143, Barkey και Fuller 1998, 51). Οι εν λόγω επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται λιγότερο ως προσπάθειες εξουδετέρωσης του PKK και περισσότερο ως μέσα άσκησης πίεσης προς την KRG, προκειμένου να αναλάβει πρωτοβουλίες, ενώ παράλληλα επιδεικνύεται η αποφασιστικότητα της Τουρκίας στο εγχώριο ακροατήριο (International Crisis Group 2008, 8-10). Η σχέση παρουσιάζεται ως μια ρεαλιστική, αν και κατά διαστήματα δύσκολη, προσπάθεια εξισορρόπησης, στην οποία τα κοινά οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα για την αντιμετώπιση του PKK και τη διαχείριση της περιφερειακής αστάθειας συνήθως υπερισχύουν των περιοδικών εντάσεων που προκαλούν οι στρατιωτικές κινήσεις (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 200, Kardaş 2018, 28).

2.3 Σχέσεις Τουρκίας – PYD/YPG/SDF

Η βιβλιογραφία γύρω από τη συριακή κρίση αναδεικνύει σταθερά ως κεντρικό και ιδιαίτερα αμφιλεγόμενο ζήτημα τη σχέση της Τουρκίας με το PYD και τις ένοπλες πτέρυγές του, τις YPG και τις Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (Syrian Democratic Forces - SDF). Η πλειονότητα των μελετητών και των εκθέσεων ερμηνεύει την εχθρική στάση της Άγκυρας ως άμεση προέκταση της μακροχρόνιας σύγκρουσής της με το PKK (Siccardi 2021, 8).

Οι διαθέσιμες πηγές τεκμηριώνουν μια αναμφισβήτητη διασύνδεση, περιγράφοντας το YPG ως το συριακό παρακλάδι του PKK. Σημειώνεται ότι ιδρύθηκε από πρώην στελέχη του PKK, ενώ μοιράζεται την ίδια ιδεολογία και την πνευματική ηγεσία του Abdullah Öcalan (Alibabalu 2022, 157, Martin 2017, 5, Gurses 2020, 6). Παρά τους ισχυρισμούς των εκπροσώπων του PYD περί οργανωτικής αυτονομίας (Kizilkaya, Hamdi and Salman 2021, 18), η βιβλιογραφία υπογραμμίζει τον εποπτικό ρόλο του PKK στις στρατηγικές αποφάσεις. Αυτό ενισχύεται από την παρουσία έμπειρων διοικητών του PKK στο πλευρό του YPG, καθώς και από τους κανονισμούς που υπάγουν την οργάνωση στο εκτελεστικό συμβούλιο του PKK, το KCK (Acun and Keskin 2017, 15, Yildiz 2017, 2). Αυτός ο οργανικός δεσμός αποτελεί τον πυρήνα της τουρκικής αντίληψης περί απειλής, καθώς η εγκαθίδρυση μιας οντότητας συνδεδεμένης με το PKK στη βόρεια Συρία δεν εκλαμβάνεται απλώς ως πρόβλημα ασφαλείας, αλλά ως ζωτική στρατηγική και υπαρξιακή απειλή (Orhan 2024, 8, Adar 2020, 1).

Ως εκ τούτου, οι ακαδημαϊκές και πολιτικές αναλύσεις ερμηνεύουν τις τουρκικές στρατιωτικές επιχειρήσεις —«Euphrates Shield» (2016), «Olive Branch» (2018) και «Peace Spring» (2019)— ως άμεσες απαντήσεις στην εδαφική επέκταση του PKK/YPG (Al-Hilu 2021, 6). Συγκεκριμένα, η επιχείρηση «Euphrates Shield» παρουσιάζεται ως αποστολή διπλού στόχου: πέρα από την αντιμετώπιση του ISIS, ο κύριος στρατηγικός σκοπός ήταν να εμποδιστεί το YPG από το να συνενώσει τα καντόνια του και να δημιουργήσει έναν «διάδρομο του PKK» δυτικά του Ευφράτη (Orhan 2024, 8, Cantenar and Kozera 2022, 353).

Οι μετέπειτα επεμβάσεις στόχευσαν ακόμη πιο ρητά στην εξάρθρωση του κουρδικού εγχειρήματος. Η επιχείρηση «Olive Branch» έπληξε το καντόνι του Αφρίν, ενώ η επιχείρηση «Peace Spring» αποσκοπούσε στην απώθηση του SDF από τη μεθοριακή ζώνη μεταξύ Τελ Αμπιάντ και Ρας αλ-Αϊν (Alibabalu 2022, 158, Stanicek

2019, 2). Οι κινήσεις αυτές αναλύονται ως μέρη μιας ενιαίας στρατηγικής για τον περιορισμό του YPG και την αποτροπή δημιουργίας μιας συνεχιζόμενης κουρδικής αυτόνομης ζώνης στα νότια σύνορα της Τουρκίας (Al-Hilu 2021).

Η στρατηγική της Άγκυρας περιλαμβάνει επίσης την πρόβλεψη για τη δημιουργία «ασφαλούς ζώνης», μιας έννοιας που αντιμετωπίζεται με σημαντικό σκεπτικισμό στη σχετική βιβλιογραφία. Ενώ οι επίσημοι στόχοι αφορούν τη θωράκιση των συνόρων και τη διευκόλυνση της εθελούσιας επιστροφής μέρους των 3,6 εκατομμυρίων Σύριων προσφύγων (Adar 2020, 3, Orhan 2024, 6), πολλές πηγές προειδοποιούν ότι η πολιτική αυτή λειτουργεί ως εργαλείο δημογραφικής αλλοίωσης.

Παρατηρητές χρησιμοποιούν όρους όπως «εθνοκάθαρση» ή «δημογραφική μηχανική» για να περιγράψουν τις συνέπειες της τουρκικής παρουσίας, ειδικά σε περιοχές όπως το Αφρίν (Stanicek 2019, 4, Al-Hilu 2021, 13). Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι η Τουρκία επέτρεψε στις δυνάμεις που δρουν μέσω αυτής, όπως ο Συριακός Εθνικός Στρατός (SNA), να εκδιώξουν την κουρδική κοινότητα και να την αντικαταστήσουν με Άραβες και Τουρκμένους εποίκους, καθώς και με οικογένειες συμμάχων μαχητών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δραματική συρρίκνωση του τοπικού κουρδικού πληθυσμού (Al-Hilu 2021, 13). Η πρακτική αυτή ερμηνεύεται ως μια προσπάθεια εγκαθίδρυσης μιας μη κουρδικής «εθνοτικής ζώνης» για τον μόνιμο περιορισμό της κουρδικής επιρροής - μια πολιτική που έχει καταδικαστεί δριμύτατα από διεθνείς θεσμούς, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Adar 2020, 3, European Parliament 2019, 3).

Συνολικά, η βιβλιογραφία δείχνει ότι η Τουρκία δεν ακολουθεί την ίδια στάση απέναντι σε όλους τους Κούρδους δρώντες. Στην περίπτωση του KRG, βλέπουμε έναν συνδυασμό ανταγωνισμού και συνεργασίας, ενώ στη Συρία η τουρκική πολιτική καθορίζεται από την αίσθηση μιας υπαρξιακής απειλής που οδηγεί σε στρατιωτικές επεμβάσεις. Για να κατανοήσουμε πώς ακριβώς δημιουργείται και δικαιολογείται αυτή η διαφορετική προσέγγιση, θα βασιστούμε στο θεωρητικό πλαίσιο της ασφαλειοποίησης, το οποίο αναλύεται στο επόμενο Κεφάλαιο.

3. Θεωρητικό Πλαίσιο

3.1 Η Θεωρία Ασφαλειοποίησης

Η θεωρία της ασφαλειοποίησης μας καλεί να δούμε την ασφάλεια όχι ως ένα στατικό δεδομένο, αλλά ως έναν συγκεκριμένο τρόπο άσκησης πολιτικής. Πρόκειται ουσιαστικά για μια στρατηγική κίνηση που «οδηγεί την πολιτική πέρα από τους καθιερωμένους κανόνες του παιχνιδιού και πλαισιώνει το ζήτημα ως μια υπαρξιακή απειλή που απαιτεί έκτακτα μέτρα και δικαιολογεί ενέργειες εκτός των κανονικών ορίων της πολιτικής διαδικασίας» (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 23). Το ειδοποιοί στοιχείο της ασφαλειοποίησης, όπως παραδοσιακά ορίζεται, είναι η αξιοποίηση μιας ρητορικής που περιστρέφεται γύρω από την επιβίωση. Το διακύβευμα παρουσιάζεται ως τόσο κρίσιμο και επείγον, ώστε να μην αφήνει περιθώρια αναβολής, προβάλλοντας την προειδοποίηση ότι αν δεν ληφθούν μέτρα τώρα, «δεν θα υπάρχουμε για να διορθώσουμε την αποτυχία μας» (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 26). Εκφράζοντας την ασφάλεια με αυτόν τον τρόπο, ο εκάστοτε δρών προβαίνει ουσιαστικά στη «σκηνοθεσία» ενός ζητήματος ως υπαρξιακού κινδύνου και, μέσω αυτής της σκηνοθεσίας, διεκδικεί το δικαίωμα να το αντιμετωπίσει με έκτακτα μέσα (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 24, 26). Μια επιτυχημένη ασφαλειοποίηση περιλαμβάνει τρία συστατικά: (1) την κατασκευή μιας υπαρξιακής απειλής, (2) την εξουσιοδότηση για έκτακτη δράση και (3) την «απελευθέρωση από κανόνες» στις σχέσεις με τους άλλους (Williams 2003, 514, Buzan, Wæver and Wilde 1998, 26).

Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η ασφαλειοποίηση λειτουργεί ως μια πράξη ομιλίας, όπου ο λόγος δεν περιγράφει απλώς μια πραγματικότητα, αλλά τη δημιουργεί. Όταν διακηρύσσεται ότι το Χ συνιστά απειλή για το Ψ, δεν έχουμε μια παθητική διάγνωση, αλλά μια ενεργητική πολιτική παρέμβαση. Παρά ταύτα, ο λόγος αυτός παραμένει μια απλή πρόταση. Μετατρέπεται σε πραγματική ασφαλειοποίηση μόνον υπό την προϋπόθεση της κοινωνικής νομιμοποίησης, δηλαδή «εάν και όταν το κοινό το αποδεχτεί ως τέτοιο» (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 24-26, Léonard and Kaupert 2011, 58). Η αποδοχή δεν χρειάζεται να λάβει τη μορφή ελεύθερης, ορθολογικής συζήτησης. Μπορεί να βασίζεται σε ένα μείγμα εξαναγκασμού και συναίνεσης, αλλά σε κάθε περίπτωση όμως, η ασφαλειοποίηση στερείται αποτελεσματικότητας αν επιχειρηθεί να επιβληθεί με τρόπο απολύτως μονομερή και καταναγκαστικό.

Η θεωρία της ασφαλειοποίησης διακρίνει διάφορους βασικούς ρόλους, οι οποίοι θα λειτουργήσουν ως εννοιολογικά εργαλεία. Πρώτον, τα αντικείμενα αναφοράς είναι «πράγματα που θεωρούνται ότι απειλούνται υπαρξιακά και έχουν νόμιμο δικαίωμα επιβίωσης» (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 36). Παραδοσιακά, ο όρος αναφερόταν είτε στο κράτος (ως φορέα κυριαρχίας) είτε στο έθνος (ως στοιχείο ταυτότητας), αλλά στην πραγματικότητα κάθε συλλογικότητα που μπορεί λογικά να αξιώσει το δικαίωμα της επιβίωσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς. Δεύτερον, παράγοντας ή δρών ασφαλείας είναι «κάποιος ή μια ομάδα που πραγματοποιεί ομιλία περί ασφάλειας» - συνήθως πολιτικοί ηγέτες, κυβερνήσεις, γραφειοκρατίες, εκπρόσωποι συμφερόντων ή ομάδες πίεσης (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 40). Ενεργούν ως εκπρόσωποι του αναφερόμενου αντικειμένου και αιτούνται την παροχή εξουσιοδότησης για τη λήψη έκτακτων μέτρων. Τρίτον, το κοινό είναι εκείνο που η «πράξη της ομιλίας» προσπαθεί να πείσει ώστε «να αποδεχθεί εξαιρετικές διαδικασίες λόγω της συγκεκριμένης φύσης ορισμένων ζητημάτων ασφάλειας» (Buzan, Wæver and Wilde 1998, 41, Léonard and Kaunert 2011, 59). Πιο πρόσφατες μελέτες επιμένουν ότι υπάρχουν πολλαπλά ακροατήρια (λαϊκά, ελίτ, τεχνοκρατικά, επιστημονικά), καθένα από τα οποία λειτουργεί με διαφορετική «λογική πειθούς» (Salter 2011, 122). Ως εκ τούτου, ένα ζήτημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχές παράδειγμα ασφαλειοποίησης μόνον υπό την προϋπόθεση ότι απευθύνεται σε ένα ακροατήριο το οποίο επηρεάζεται άμεσα και συγκεκριμένα από το ίδιο το ζήτημα, διαθέτοντας παράλληλα τη θεσμική αρμοδιότητα να επικυρώσει τη λήψη των αναγκαίων έκτακτων μέτρων (Balzacq 2011a, 8-9).

Ο Balzacq μετατοπίζει το ενδιαφέρον στις κοινωνιολογικές παραμέτρους, περιγράφοντας την ασφαλειοποίηση ως «μια αρθρωτή συλλογή πρακτικών». Μέσω αυτών, διάφορα στοιχεία όπως «μεταφορές, εργαλεία πολιτικής, εικόνες, αναλογίες, στερεότυπα, συναισθήματα κ.λπ. κινητοποιούνται συμφραζόμενα από έναν παράγοντα ασφάλειας» (Balzacq 2011a, 3). Ο παράγοντας αυτός αναλαμβάνει την κινητοποίηση του ακροατηρίου, στοχεύοντας στο «να χτίσει ένα συνεκτικό δίκτυο συνεπειών... σχετικά με την κρίσιμη ευαλωτότητα ενός αντικειμένου αναφοράς» (Balzacq 2011a, 3). Με αυτόν τον τρόπο, νομιμοποιείται η εφαρμογή μιας «προσαρμοσμένης πολιτικής», η οποία κρίνεται απαραίτητο να υλοποιηθεί «άμεσα για να εμποδίσει την ανάπτυξή του», προλαμβάνοντας την κλιμάκωση της απειλής (Balzacq 2011a, 3). Ενώ ο ορισμός αυτός δεν εγκαταλείπει τις θεμελιώδεις έννοιες της υπαρξιακής απειλής και της αμεσότητας, εμπλουτίζει τη θεωρία αναδεικνύοντας τη σημασία των

πρακτικών και του κοινωνικού υπόβαθρου των αποδεκτών (Balzacq 2011a, 1-3). Η ασφαλειοποίηση δεν περιορίζεται πλέον στα όρια μιας απλής φράσης, αλλά αντιμετωπίζεται ως μια διαρκής στρατηγική πρακτική ενσωματωμένη σε ευρύτερα δίκτυα πολιτικών εργαλείων και καθημερινών διαδικασιών, αποκτώντας έτσι έναν πιο συστηματικό και δομικό χαρακτήρα.

Τέλος, η θεωρία ολοκληρώνεται με την έννοια της αποασφαλειοποίησης, η οποία αναφέρεται στην αναστροφή ή την αποφυγή της ασφαλειοποίησης. Οι Buzan, Wæver και de Wilde υποστηρίζουν χαρακτηριστικά ότι «η ασφάλεια πρέπει να θεωρείται αρνητική, ως αποτυχία να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα ως κανονική πολιτική» και ότι, μακροπρόθεσμα, η «βέλτιστη» επιλογή συνίσταται στην επαναφορά των ζητημάτων από το δίπολο απειλή-άμυνα πίσω στην «κανονική δημόσια σφαίρα» (Buzan, Wæver και Wilde 1998, 29). Σύμφωνα με τον Williams, η Σχολή της Κοπεγχάγης δεν αντιμετωπίζει την ασφάλεια ως μια αυτονόητα θετική αξία. Αντιθέτως, η ασφαλειοποίηση θεωρείται μια κατάσταση που πρέπει να αποφεύγεται, ενώ η αποασφαλειοποίηση ορίζεται ως η στρατηγική μετατόπιση των ζητημάτων εκτός της ατζέντας ασφαλείας και η επανένταξή τους στο πλαίσιο ενός ανοικτού και αμφισβητούμενου πολιτικού διαλόγου (Williams 2003, 523).

3.2 Εφαρμογή της Θεωρίας στην Τουρκική Περίπτωση

Η εφαρμογή της θεωρίας της ασφαλειοποίησης (securitization) της Σχολής της Κοπεγχάγης στο κουρδικό ζήτημα προσφέρει ένα διεισδυτικό αναλυτικό πρίσμα για την κατανόηση της τουρκικής κρατικής πολιτικής. Η ανάλυση αυτή βοηθά να καταλάβουμε πώς αντιμετώπισε το τουρκικό κράτος το κουρδικό ζήτημα στον χρόνο, με ακαδημαϊκούς όπως οι Balaban, Geri, Has, Birdiçli και Hama να αξιοποιούν αυτό το πλαίσιο για να αποδομήσουν τον τρόπο με τον οποίο η κουρδική ταυτότητα και οι συνακόλουθες πολιτικές επιδιώξεις μετατράπηκαν σε ζήτημα εθνικής ασφάλειας. Τα βασικά σημεία αυτής της θεωρίας, όπως οι παράγοντες που ωθούν στην ασφαλειοποίηση, τα αντικείμενα αναφοράς και τα έκτακτα μέτρα, εφαρμόζονται τόσο στο ιστορικό πλαίσιο όσο και στις σύγχρονες εξελίξεις του θέματος, αποκαλύπτοντας ότι η πολιτική στρατηγική της Τουρκίας είναι δυναμική και μεταβάλλεται διαρκώς, καθώς εναλλάσσεται ανάμεσα σε φάσεις ασφαλειοποίησης, χαλάρωσης και επαναφοράς σε κατάσταση ασφαλειοποίησης.

Οι κύριοι παράγοντες ασφαλειοποίησης ήταν σταθερά οι πολιτικές και στρατιωτικές ελίτ του τουρκικού κράτους. Η ασφαλειοποίηση του κουρδικού ζητήματος

αποτελεί θεμελιώδη στρατηγική της Τουρκικής Δημοκρατίας ήδη από την ίδρυσή της (Hama 2020, 300, Balaban 2023, 130), καθώς το κεμαλικό κατεστημένο που κυριαρχούνταν από τον στρατό και μια κοσμική γραφειοκρατία μονοπώλησαν την εξουσία ορίζοντας τις απειλές ασφαλείας (Birdisli 2014, 4). Αυτή η στρατιωτικά κυριαρχούμενη ασφαλειοποίηση καθιέρωσε μια κρατική παράδοση που χαρακτηρίζει την ίδια την κουρδική ταυτότητα ως πρόκληση ασφαλείας (Has 2025a, 2, Hama 2020, 300). Παραδοσιακά, η εξουσία ορισμού για το τι συνιστά εθνική ασφάλεια και ποιος αποτελεί απειλή μοιραζόταν ανάμεσα στις πολιτικές κυβερνήσεις και τον στρατό στην Τουρκία, με θεσμικό όχημα το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας (MGK). Ωστόσο, η άνοδος του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) σηματοδότησε σταδιακή εδραίωση αυτής της εξουσίας στα χέρια του κυβερνώντος κόμματος. Η διαδικασία αυτή χαρακτηρίζεται ως ένα κρατοκεντρικό και αυταρχικό εγχείρημα που στοχεύει στην οικοδόμηση ενός ομοιογενούς έθνους-κράτους, παρουσιάζοντας την κουρδική ταυτότητα ως υπαρξιακή απειλή για την εδαφική ακεραιότητα και την εθνική ενότητα (Has 2025a, 6). Από το 2015 και έπειτα, το καθεστώς του AKP υπό τον Ερντογάν αναδείχθηκε στον κυρίαρχο «κηδεμονικό παράγοντα» που διαμορφώνει τον ορισμό της εθνικής ασφάλειας και προσδιορίζει τις σχετικές απειλές. Αυτή η εξέλιξη οδήγησε ουσιαστικά στη δημιουργία ενός «μονοπωλίου επί της ασφαλειοποίησης», το οποίο χρησιμοποιείται για την προώθηση της πολιτικής επιβίωσης του κόμματος και την εξυπηρέτηση ευρύτερων γεωπολιτικών συμφερόντων (Has 2025a, 6). Οι κρατικές ελίτ αξιοποιούν, παράλληλα, τον έλεγχο που ασκούν στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ώστε να πείσουν το κοινό για την αναγκαιότητα λήψης έκτακτων μέτρων. Μέσω αυτής της στρατηγικής, διαμορφώνεται ένα περιβάλλον όπου η νομιμοποίηση της καταστολής και οι επιλογές ασφαλειοποίησης παρουσιάζονται ως αναπόφευκτες και απαραίτητες για την προστασία του κράτους (Birdisli 2014, 4).

Το αντικείμενο αναφοράς - αυτό που παρουσιάζεται ως υπαρξιακά απειλούμενο - είναι πάντα το ίδιο το τουρκικό κράτος: η αδιαίρετη ενότητα, η εδαφική ακεραιότητα και η ομοιογενής εθνική του ταυτότητα (Gerl 2017, 192, Has 2025a, 4). Ο επίσημος πολιτικός λόγος μέσω του οποίου κατασκευάστηκε η έννοια της απειλής εξελίχθηκε σταδιακά. Η αρχική φάση της έντονης ασφαλειοποίησης που ξεκίνησε με την ίδρυση της δημοκρατίας το 1923, επιδίωξε να κατασκευάσει ένα ομοιογενές τουρκικό έθνος-κράτος μέσω της άρνησης και της αφομοίωσης της κουρδικής ταυτότητας (Hama 2020, 300). Αυτό περιελάμβανε την απαγόρευση της κουρδικής

γλώσσας και πολιτισμού, τη βίαιη αλλαγή των ονομάτων των κουρδικών οικισμών και τη βίαιη καταστολή πολυάριθμων εξεγέρσεων (Has 2025a, 4-5, McDowall 1996, 209). Ο χαρακτηρισμός τους ως «Τούρκων των Βουνών», αποσκοπούσε στη διαγραφή της ξεχωριστής τους ταυτότητας (Hama 2020, 300, Bengio 2012, 3).

Αυτή η «ρατσιστική ασφαλειοποίηση» ήταν τόσο επιτυχημένη που η δημόσια συζήτηση για το θέμα ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτη μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980 (Has 2025b, 883-884). Τα κουρδικά αιτήματα για πολιτιστικά δικαιώματα, αυτονομία ή πολιτική αναγνώριση παρουσιάζονται συνεχώς ως απειλή για αυτήν την ενότητα (Birdisli 2014, 1) και δημιουργούν ένα άγχος που συχνά αναφέρεται ως «Σύνδρομο των Σεβρών», το οποίο στην ουσία είναι ένας φόβος εδαφικού διαμελισμού από εξωτερικές δυνάμεις που υποκινούνται από εσωτερικές μειονότητες (Has 2025a, 4). Για το εγχώριο κοινό, ο λόγος περί ασφάλειας ανάγει το πολυδιάστατο κουρδικό ζήτημα σε μια μοναδική απειλή «τρομοκρατίας» και «αυτονομισμού». Αυτή η αφήγηση, που ενισχύεται από τα φιλικά ΜΜΕ, στοχεύει στην απονομιμοποίηση κάθε κουρδικής πολιτικής έκφρασης και στην αιτιολόγηση κατασταλτικών μέτρων, παρουσιάζοντας το ζήτημα ως πρόβλημα ασφάλειας και όχι ως πολιτικό ζήτημα που απαιτεί διαπραγμάτευση (Geri 2017, 193, Has 2025a, 5).

Η ακαδημαϊκή έρευνα εντοπίζει ένα κυκλικό μοτίβο μετατοπίσεων μεταξύ ασφαλειοποίησης (securitization), αποασφαλειοποίησης (desecuritization) και επανασφαλειοποίησης (resecuritization) κατά τον 21ο αιώνα. Κατά τη διάρκεια της υποψηφιότητάς της για ένταξη στην ΕΕ, η Τουρκία ενεπλάκη σε μια διαδικασία «στρατηγικής αποασφαλειοποίησης» για να παρουσιαστεί ως μια εκσυγχρονιζόμενη δημοκρατία (Has 2025a, 6). Αυτό συνεπαγόταν την υποβάθμιση του πλαισίου ασφάλειας και την έναρξη μεταρρυθμίσεων, όπως η άδεια για εκπομπές και εκπαίδευση στην κουρδική γλώσσα, προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τα ευρωπαϊκά δημοκρατικά πρότυπα (Geri 2017, 193). Ωστόσο, αυτή η αποασφαλειοποίηση ήταν σε μεγάλο βαθμό συμβολική, με στόχο την εδραίωση της εξουσίας του ΑΚΡ έναντι της παλιάς κεμαλικής φρουράς και την πολιτική ήττα του κουρδικού κινήματος αντί για την πραγματική επίλυση του ζητήματος (Has 2025a, 6). Παρατηρείται, λοιπόν, ότι ο πολιτικός λόγος που απευθύνεται στο εξωτερικό κοινό, ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι πιο ευέλικτος και μεταβάλλεται με βάση τη γεωπολιτική σκοπιμότητα. Αυτή η ευελιξία φάνηκε χαρακτηριστικά όταν η ενασχόληση της ΕΕ με την κρίση των προσφύγων στη Συρία και τον πόλεμο κατά του ISIS μετά το 2015 δημιούργησε ένα περιβάλλον όπου παρέμεινε «σχετικά σιωπηλή για

την δυσανάλογη χρήση βίας από την Τουρκία», επιτρέποντας μια έντονη επανασφαιλοποίηση χωρίς σημαντική διεθνή αντίδραση (Geri 2017, 192).

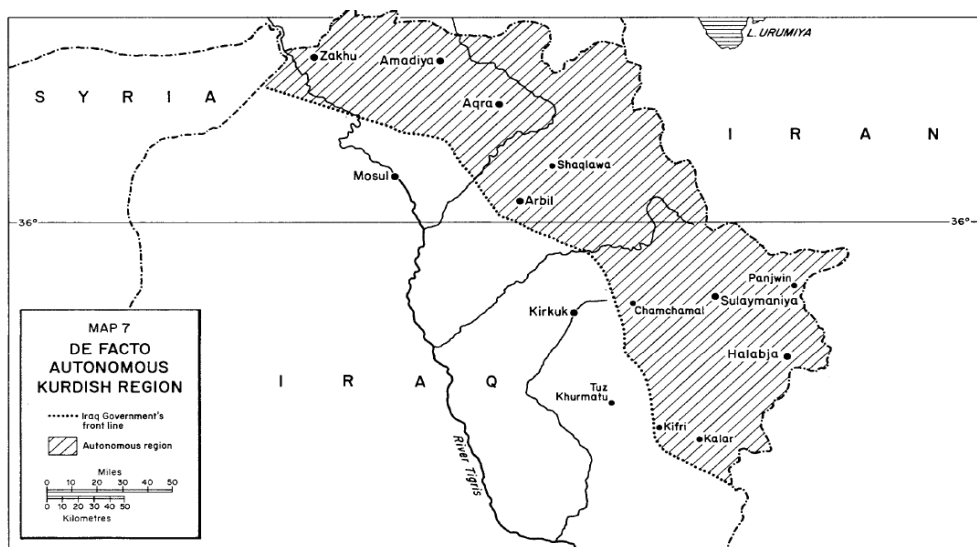
Η διαδικασία αντιστράφηκε δραματικά σε μια φάση επανασφαιλοποίησης μετά τις γενικές εκλογές του Ιουνίου 2015, η οποία συνδέεται με την εκλογική άνοδο του φιλοκουρδικού HDP, στερώντας από το AKP κοινοβουλευτική πλειοψηφία, αλλά και με τις γεωπολιτικές ανακατατάξεις στην περιοχή (Balaban 2023, 128). Αυτή η εκλογική οπισθοδρόμηση, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη αυτονομία των Σύριων Κούρδων στη Ροζάβα, πυροδότησε μια επιστροφή σε μια σκληρή πολιτική ασφάλειας (Geri 2017, 187). Ένα κεντρικό επιχείρημα της σύγχρονης έρευνας είναι η αδιάρρηκτη πλέον σύνδεση της εσωτερικής κουρδικής πολιτικής με την εξωτερική στρατηγική της Τουρκίας. Η κυβέρνηση του AKP υπαναχώρησε από την αποασφαιλοποίησης, εγκατέλειψε την ειρηνευτική διαδικασία και ξεκίνησε μια νέα στρατιωτική εκστρατεία κατά του PKK. Αναβίωσε τον λόγο περί «ένα έθνος, μία σημαία, ένα κράτος, μία γλώσσα», χαρακτήρισε το HDP ως «προδότη» και τρομοκρατική οργάνωση και για άλλη μια φορά υποβάθμισε το κουρδικό ζήτημα σε ζήτημα αντιτρομοκρατίας (Has 2025a, 6-7).

Τέλος, διακρίνεται η διαφορετική αντιμετώπιση της Τουρκίας έναντι της KRG στο Ιράκ και της διοίκησης του YPG στη Συρία. Η σχέση με την KRG αποτελεί παράδειγμα επιτυχημένης αποασφαιλοποίησης, καθώς η Άγκυρα μετέτρεψε έναν πρώην «υπαρξιακό εχθρό» σε στρατηγικό εταίρο στους τομείς της ενέργειας και του εμπορίου (Balaban 2023, 137, Has 2025b, 885). Αντιθέτως, η ανάδυση μιας οντότητας συνδεδεμένης με το PKK στη βόρεια Συρία λειτούργησε ως ο κύριος καταλύτης για την επανασφαιλοποίηση του κουρδικού ζητήματος συνολικά (Balaban 2023, 140). Η μετατόπιση αυτή δείχνει ότι για το τουρκικό κράτος, η αποασφαιλοποίηση λειτουργεί κυρίως ως πολιτικό εργαλείο και όχι απαραίτητα ως βήμα για την επίλυση προβλημάτων. Η ανάλυση βάσει της θεωρίας της ασφαιλοποίησης φανερώνει πως η αντιμετώπιση του κουρδικού ζητήματος ακολουθεί μια ρεαλιστική και συχνά κυνική στρατηγική, η οποία προσαρμόζεται συνεχώς ώστε να προστατεύεται η ενότητα του κράτους και η εξουσία των κυρίαρχων ελίτ.

4. Η Τουρκία και το KRG στο Βόρειο Ιράκ

4.1 Ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο του KRG (2003–2023)

Η εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003 και η επακόλουθη κατάρρευση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν σηματοδότησαν μια καμπή για τους Κούρδους του Ιράκ, αλλάζοντας ριζικά το πολιτικό τους καθεστώς και δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τη θεσμοθέτηση της KRG. Για δεκαετίες, οι Κούρδοι αποτελούσαν μια περιθωριοποιημένη ομάδα, αλλά η πτώση της Βαγδάτης δημιούργησε ένα κενό εξουσίας που τους επέτρεψε να εδραιώσουν την *de facto* αυτονομία που απολάμβαναν στις τρεις βόρειες επαρχίες από τον Πόλεμο του Κόλπου του 1991 (Yilmaz 2017, 134). Αυτή η ενδυνάμωση επισημοποιήθηκε στο σύνταγμα του Ιράκ του 2005, ένα κείμενο που επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τους Κούρδους διαπραγματευτές, το οποίο αναγνώριζε την KRG ως ομοσπονδιακή περιοχή με δικό της κοινοβούλιο, προεδρία και δυνάμεις ασφαλείας (τους Πεσμεργκά) (Rogg και Rimscha 2007, 834). Αυτή η συνταγματική αναγνώριση παραχώρησε στην KRG σημαντικά δικαιώματα αυτοδιοίκησης και ένα νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση των εσωτερικών της υποθέσεων, καθιστώντας την ουσιαστικά ένα οιονεί κράτος εντός ενός διαλυμένου Ιράκ (McDowall 1996, 376-382). Η KRG εδραίωσε περαιτέρω την αυτονομία της με την ψήφιση του δικού της νόμου για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο το 2007, διεκδικώντας το δικαίωμα να υπογράφει συμβάσεις εξερεύνησης και ανάπτυξης με διεθνείς πετρελαϊκές εταιρείες ανεξάρτητα από την κεντρική κυβέρνηση, μια κίνηση που θα γινόταν σημαντικό σημείο διαμάχης με τη Βαγδάτη (Ustun και Dudden 2017, 13).

Εικόνα 1- Η Αυτόνομη Κουρδική Περιοχή στο Ιράκ (Paasche και Mansurbeg 2014, 113)

Οι σχέσεις της KRG τόσο με τη Βαγδάτη όσο και με την Άγκυρα έχουν εξελιχθεί σε διάφορες φάσεις από το 2003, επηρεασμένες σε μεγάλο βαθμό από τις δυναμικές της περιφερειακής ασφάλειας και τα οικονομικά συμφέροντα. Αμέσως μετά την εισβολή (2003-2007), η Τουρκία αντιμετώπισε την KRG, που είχε αποκτήσει νέα εξουσία, με βαθιά καχυποψία, φοβούμενη ότι η αυτονομία της θα τροφοδοτούσε τον αυτονομισμό μεταξύ του δικού της κουρδικού πληθυσμού και θα παρείχε ασφαλές καταφύγιο στο PKK (Kardaş 2018, 19). Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από μια εχθρική τουρκική εξωτερική πολιτική, με την Άγκυρα να αρνείται τις επαφές υψηλού επιπέδου με τους Κούρδους ηγέτες και να απειλεί με στρατιωτική επέμβαση λόγω των φιλοδοξιών της KRG στην πλούσια σε πετρέλαιο επαρχία του Κιρκούκ (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 191). Οι σχέσεις με τη Βαγδάτη, αν και ορίζονται συνταγματικά, ήταν γεμάτες διαμάχες σχετικά με εδαφικές διεκδικήσεις, κατανομή εσόδων από το πετρέλαιο και την έκταση της ομοσπονδιακής εξουσίας (Yilmaz 2017, 133). Περίπου το 2008, η Τουρκία υιοθέτησε μια πολιτική ενισχυμένης συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες της, εγκαταλείποντας την προηγούμενη περιορισμένη προσέγγισή της, σύμφωνα με το δόγμα των «μηδενικών προβλημάτων» (Grigoriadis 2010, 7). Αυτή η προσέγγιση καθοδηγήθηκε από τον οικονομικό πραγματισμό, με την Τουρκία να αναγνωρίζει την KRG ως μια ζωτική αγορά και έναν σταθερό εταίρο σε μια ασταθή περιοχή (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 199). Κατά τη νέα αυτή περίοδο, άνοιξε τουρκικό προξενείο στο Ερμπίλ, γεγονός που οδήγησε σε έντονη αύξηση του εμπορίου και των επενδύσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η KRG να αποκτήσει τον ρόλο σημαντικού οικονομικού και στρατηγικού εταίρου της Τουρκίας, ιδιαίτερα καθώς οι σχέσεις με την κυβέρνηση του πρωθυπουργού Νούρι αλ-Μαλίκι στη Βαγδάτη επιδεινώθηκαν, εξαιτίας της πολιτικής διαχωρισμού και της στενής συνεργασίας της με το Ιράν (Kardaş 2018, 22).

Ο πόλεμος κατά του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και της Συρίας (Islamic State of Iraq and Syria - ISIS) από το 2014 και μετά επιτάχυνε δραματικά την πορεία της KRG προς την de facto ανεξαρτησία, ενώ ταυτόχρονα ενίσχυσε τη συνεργασία της με την Τουρκία. Καθώς ο ιρακινός στρατός κατέρρεε στο βόρειο Ιράκ, οι Πεσμεργκά εκμεταλλεύτηκαν το κενό ασφαλείας, καταλαμβάνοντας τον έλεγχο του Κιρκούκ και των τεράστιων πετρελαϊκών κοιτασμάτων του τον Ιούνιο του 2014 (Kardaş 2018, 23, Paasche και Mansurbeg 2014, 118). Η εξέλιξη αυτή έδωσε στην KRG τον έλεγχο ενός σημαντικού μέρους των εξαγωγών πετρελαίου του βόρειου Ιράκ, ενισχύοντας

περαιτέρω την οικονομική της ανεξαρτησία από τη Βαγδάτη. Στον αγώνα κατά του ISIS, η KRG αναδείχθηκε σε κρίσιμο σύμμαχο της διεθνούς συμμαχίας, και η σχέση της με την Τουρκία εξελίχθηκε σε στρατηγική συνεργασία, με την Άγκυρα να παρέχει στρατιωτική βοήθεια και κρίσιμη οικονομική υποστήριξη (Kardaş 2018, 23). Η ολοκλήρωση ενός ανεξάρτητου πετρελαιοαγωγού από την Περιφέρεια του Κουρδιστάν προς το λιμάνι Ceyhan της Τουρκίας το 2014 ήταν ένα σημείο καμπής, επιτρέποντας στην KRG να παρακάμψει το ομοσπονδιακό σύστημα εξαγωγών της Βαγδάτης και να πουλήσει το πετρέλαιο της απευθείας στις διεθνείς αγορές, με αποκορύφωμα μια 50ετή συμφωνία για την ενέργεια με την Τουρκία (Jones 2014, Kardaş 2018, 23).

Αυτή η περίοδος μέγιστης ενδυνάμωσης, που τροφοδοτήθηκε από τις στρατιωτικές επιτυχίες κατά του ISIS και την αυξανόμενη οικονομική αυτονομία, οδήγησε τον πρόεδρο της KRG Masoud Barzani να προκηρύξει δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία τον Σεπτέμβριο του 2017. Ο Barzani υπολόγισε ότι ο απαραίτητος ρόλος της KRG στην περιφερειακή ασφάλεια και οι βαθιές οικονομικές σχέσεις της με την Τουρκία θα εξασφάλιζαν τουλάχιστον σιωπηρή αποδοχή της κίνησης (Kardaş 2018, 26). Παρόλα αυτά, το δημοψήφισμα συνάντησε έντονη αντίδραση από τη Βαγδάτη, την Τουρκία, το Ιράν και τη διεθνή κοινότητα, καθώς υπήρχε ανησυχία ότι θα οδήγούσε στη διάλυση του Ιράκ και θα δημιουργούσε ακόμα μεγαλύτερη αστάθεια στην περιοχή (Yildiz 2017, 3). Η αντίδραση της Τουρκίας ήταν μια δραματική ανατροπή της πολιτικής της. Ο Πρόεδρος Ερντογάν καταδίκασε την ψηφοφορία ως παράνομη και απείλησε να «κλείσει τις κάνουλες του πετρελαίου» (Daily Sabah 2017). Σε μια συντονισμένη αντίδραση, η Βαγδάτη ανέπτυξε ομοσπονδιακές δυνάμεις για να ανακαταλάβει το Κιρκούκ και άλλα αμφισβητούμενα εδάφη, εξαλείφοντας γρήγορα δεκαετίες κέρδους των Κούρδων (Kardaş 2018, 32). Η κεντρική κυβέρνηση του Ιράκ επανέκτησε τον έλεγχο των συνοριακών διαβάσεων και των αεροδρομίων, ενώ η Τουρκία και το Ιράν πραγματοποίησαν κοινές στρατιωτικές ασκήσεις στα σύνορα της KRG (Yilmaz 2017, 140). Οι συνέπειες του δημοψηφίσματος άφησαν την KRG πολιτικά απομονωμένη και οικονομικά παραλυμένη, αναγκάζοντάς την να υιοθετήσει μια αποδυναμωμένη διαπραγματευτική θέση έναντι της Βαγδάτης και διαρρηγνύοντας τη στρατηγική συνεργασία που είχε οικοδομήσει με την Τουρκία, μειώνοντας έτσι σημαντικά την αυτονομία που είχε εδραιώσει τα προηγούμενα 14 χρόνια. Από τότε μέχρι το 2023, η περίοδος αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια φάση αναπροσαρμογής, καθώς το KRG εξακολουθεί να απολαμβάνει σημαντική θεσμική

αυτονομία και διατηρεί διεθνείς σχέσεις, ωστόσο βρίσκεται διαρκώς σε διαπραγματεύσεις με τη Βαγδάτη σχετικά με θέματα αρμοδιοτήτων και πόρων, ενώ παράλληλα, η συνεργασία του με την Τουρκία, αν και παραμένει λειτουργική, εμφανίζει πολιτική αστάθεια, ιδιαίτερα όταν προκύπτουν ζητήματα που αφορούν κυριαρχικά δικαιώματα, εδαφικές διαφορές ή ένοπλες απειλές (International Crisis Group 2008, 21-22, Paasche and Mansurbeg 2014, 114-115).

4.2 Η KRG στον τουρκικό λόγο

Ο επίσημος τουρκικός λόγος σχετικά με την KRG ήταν μεταβλητός, μεταβαίνοντας από την απόλυτη εχθρότητα σε μια ρεαλιστική συνεργασία και πάλι πίσω, αντανakλώντας τις εξελισσόμενες αντιλήψεις της Άγκυρας για την ασφάλεια και τα στρατηγικά της συμφέροντα. Αμέσως μετά τον πόλεμο του Ιράκ το 2003, ο τουρκικός λόγος χαρακτήριζε την KRG, που είχε πρόσφατα αποκτήσει εξουσία, κυρίως ως απειλή. Οι αξιωματούχοι έβλεπαν την προοπτική μιας αυτόνομης κουρδικής οντότητας με βαθιά καχυποψία, μια αντίδραση που συχνά συνδέεται με το «σύνδρομο των Σεβρών» φοβούμενοι ότι αυτό θα τροφοδοτούσε τις αυτονομιστικές φιλοδοξίες μεταξύ του κουρδικού πληθυσμού της Τουρκίας (International Crisis Group 2005, 7). Αυτή η αντίληψη εκφράστηκε μέσω ενός λεξιλογίου περιορισμού και απονομιμοποίησης. Ο Ερντογάν, για παράδειγμα, αντιπάχθηκε ανοιχτά στη δημιουργία μιας «εθνοτικής ή θρησκευτικής ομοσπονδίας» στο Ιράκ, την οποία θεωρούσε επιβλαβή για το πολιτικό μέλλον της περιοχής (Krastev 2004). Η στάση αυτή ενισχύθηκε από τη σκόπιμη άρνηση χρήσης του επίσημου τίτλου «Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν», προτιμώντας περιφρονητικούς όρους όπως «τοπική διοίκηση στο βορρά» ή αναφερόμενος στον πρόεδρό της ως «αρχηγό φυλής» που υποστήριζε το PKK (International Crisis Group 2008, 12, Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 191). Αυτή η γλώσσα παρουσίαζε την KRG όχι ως νόμιμη πολιτική οντότητα, αλλά ως επέκταση της απειλής του PKK και ως αποσταθεροποιητική δύναμη.

Αυτή η αφήγηση που εστίαζε στην ασφάλεια άρχισε να μεταβάλλεται γύρω στο 2008, υπό την ώθηση της, θεωρητικά, πιο ρεαλιστικής εξωτερικής πολιτικής της κυβέρνησης του AKP, η οποία συχνά συνδέεται με τη θεωρία του Ahmet Davutoğlu για «μηδενικά προβλήματα με τους γείτονες» (Grigoriadis 2010, 5). Η προσέγγιση άλλαξε, από την πολιτική της ανάσχεσης πέρασε στη συνεργασία, μετατρέποντας την KRG από αντίπαλο σε πιθανό συνεργάτη. Οι λέξεις-κλειδιά μετατοπίστηκαν από

«τρομοκρατικές βάσεις στο βόρειο Ιράκ» σε «στρατηγική συνεργασία με το Ερμπίλ» και οικοδόμηση μιας «σταθερής γέφυρας» στις μεταξύ τους σχέσεις (Grigoriadis 2010, 7, Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 199). Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι Τούρκοι αξιωματούχοι ξεχώρισαν εσκεμμένα την KRG από το PKK, παρουσιάζοντας την πρώτη ως νόμιμο και πολύτιμο σύμμαχο σε θέματα ασφάλειας, εμπορίου και ενέργειας (Kardaş 2018, 5, Romano 2015, 88). Η KRG δομήθηκε ως ένα ανάχωμα ενάντια στην αστάθεια στο υπόλοιπο Ιράκ και ως ένας κρίσιμος οικονομικός εταίρος, μια προοπτική που επέτρεψε την άνθηση των διπλωματικών και εμπορικών δεσμών, με αποκορύφωμα επισκέψεις υψηλού επιπέδου και συμφωνίες ενέργειας πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων (Ustun and Dudden 2017, 11).

Ωστόσο, αυτός ο διάλογος για τη συνεργασία εξασθένησε μετά το 2015 με την κατάρρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας μεταξύ Τουρκίας και PKK και την αλλαγή της δυναμικής του εμφυλίου πολέμου στη Συρία, οδηγώντας σε μια «επαναστασιοποίηση της γεωπολιτικής των Κούρδων» (Kardaş 2018, 14). Το τελικό σημείο καμπής ήταν το δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της KRG το 2017. Ο επίσημος λόγος της Τουρκίας επανήλθε στην εχθρότητα, με τον Πρόεδρο Ερντογάν να χαρακτηρίζει την ψηφοφορία «παράνομη» και «λάθος» που κινδύνευε να παρασύρει την περιοχή σε «εθνοτικό και θρησκευτικό πόλεμο» (Karadeniz και Korsunskaya 2017, Al Jazeera 2017). Η KRG παρουσιάστηκε για άλλη μια φορά ως πηγή περιφερειακής αστάθειας, με τον Ερντογάν να απειλεί να σταματήσει την ροή του πετρελαιαγωγού της, που αποτελεί την οικονομική της σωτηρία, και να επιβάλει άλλες τιμωρητικές κυρώσεις (Daily Sabah 2017). Η μεταστροφή αυτή κατέστησε σαφές ότι η Άγκυρα αποδεχόταν την KRG αποκλειστικά υπό ένα καθεστώς πολιτικής εξάρτησης. Οποιαδήποτε απόπειρα μετάβασης προς μία επίσημη κρατική υπόσταση εκλήφθηκε ως υπέρβαση των «κόκκινων γραμμών», αναβιώνοντας άμεσα τα παραδοσιακά αντανάκλαστικά της απειλής. Η απότομη αυτή ανατροπή του 2017 αναδεικνύει τον κυκλικό και ενίοτε αντιφατικό χαρακτήρα της τουρκικής διπλωματίας, όπου πολυετείς στρατηγικές ρεαλιστικής προσέγγισης υποχωρούν μπροστά στην εσωτερική ανάγκη για εθνικιστική συσπείρωση.

4.3 Κεντρικοί δρώντες και ακροατήρια στην περίπτωση του KRG

Η επίσημη τουρκική θέση σχετικά με την KRG εκφράζεται από μια ομάδα βασικών κρατικών παραγόντων, με τον Πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν να είναι ο

κύριος εκπρόσωπος, οι δηλώσεις του οποίου καθορίζουν την επίσημη θέση του κράτους (Al Jazeera 2017, Daily Sabah 2017). Το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας (Milli Güvenlik Kurulu, MGK), μαζί με βασικά μέλη του υπουργικού συμβουλίου, όπως οι υπουργοί Εξωτερικών και Ενέργειας, διαμορφώνουν περαιτέρω αυτή την αφήγηση, πλαισιώνοντας την KRG εναλλακτικά μέσα από το πρίσμα της ασφάλειας, της διπλωματίας και των οικονομικών συμφερόντων (International Crisis Group 2008, 12, Daily Sabah 2017). Η συγκεκριμένη ρητορική συχνά ενισχύεται από φιλοκυβερνητικές «δεξαμενές σκέψης», όπως το Ίδρυμα SETA, οι οποίες παρέχουν αναλύσεις πολιτικής που ευθυγραμμίζονται και αιτιολογούν τον στρατηγικό προσανατολισμό της κυβέρνησης προς την KRG (Ustun και Dudden 2017). Αυτοί οι παράγοντες προσαρμόζουν τα μηνύματά τους σε διαφορετικά εγχώρια και διεθνή ακροατήρια, δημιουργώντας μια στρατηγική επικοινωνίας δύο κατευθύνσεων που αλλάζει σε τόνο και ουσία ανάλογα με το πολιτικό πλαίσιο.

Το κοινό στο οποίο απευθύνονται επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο παρουσίασης της KRG. Η στρατηγική αυτή διαφοροποίηση γίνεται ιδιαίτερα εμφανής όταν συγκρίνει κανείς την παρουσίαση της KRG στη διεθνή (αγγλόφωνη) σκηνή έναντι της εγχώριας τουρκικής κοινής γνώμης, όπου οι στόχοι και οι τόνοι της επικοινωνίας αποκλίνουν σημαντικά. Για εγχώρια κατανάλωση, ιδίως κατά τη διάρκεια εκλογικών περιόδων ή στιγμών αυξημένης ανησυχίας για την εθνική ασφάλεια, όπως το δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία του 2017, ο δημόσιος διάλογος μετατοπίζεται στο πεδίο της ασφαλειοποίησης και του λαϊκισμού. Πολλοί αναλυτές ερμήνευσαν τη σκληρή ρητορική του Ερντογάν, ο οποίος απείλησε με «εθνοτικό και θρησκευτικό πόλεμο», ως «εσωτερική στάση» με στόχο την κινητοποίηση της εθνικιστικής βάσης και την εξυπηρέτηση της πολιτικής συμμαχίας του με το Εθνικιστικό Κόμμα Δράσης (Milliyetçi Hareket Partisi - MHP) (Kardaş 2018, 26, Al Jazeera 2017). Η συστηματική αποφυγή του επίσημου τίτλου της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν από την Άγκυρα αποτέλεσε μια στρατηγική απονομιμοποίησης. Η υιοθέτηση περιγραφικών όρων και ο χαρακτηρισμός του προέδρου της ως «αρχηγού φυλής» εξυπηρέτούσε την ανάγκη διαχείρισης της τουρκικής κοινής γνώμης, η οποία διακατέχεται από βαθιά δυσπιστία απέναντι σε οποιαδήποτε μορφή κουρδικής αυτονομίας (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 199, International Crisis Group 2008, 12). Αντιθέτως, στο διεθνές προσκήνιο, η Τουρκία προσαρμόζει το αφήγημά της ώστε να είναι συμβατό με τις νόρμες της παγκόσμιας διπλωματίας. Ενώπιον οργανισμών όπως ο ΟΗΕ, η επιθετική ρητορική

παραχωρεί τη θέση της σε μια προσεκτικά δομημένη επιχειρηματολογία, η οποία επικεντρώνεται στη διαφύλαξη των συνόρων και τη σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής (Karadeniz και Korsunskaya 2017, Al Jazeera 2017). Ομοίως, οι άμεσες διπλωματικές ή οικονομικές σχέσεις με την KRG ή τη Βαγδάτη συχνά υιοθετούν έναν ρεαλιστικό τόνο συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά τη «στρατηγική συνεργασία» στον τομέα της ενέργειας, η οποία έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη συγκρουσιακή γλώσσα που χρησιμοποιείται προς το τουρκικό κοινό (Romano 2015, 86).

4.4 Πολιτικές ασφάλειας και στρατηγική συνεργασία με το KRG

Η εξέλιξη των σχέσεων της Τουρκίας με την KRG αποτελεί το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα της θεωρητικής εναλλαγής μεταξύ φάσεων ασφαλειοποίησης και αποασφαλειοποίησης, όπως αυτές περιγράφονται στο θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας. Οι πολιτικές ασφάλειας της Τουρκίας όσον αφορά το Βόρειο Ιράκ έχουν νομιμοποιηθεί κυρίως μέσω ενός αντιτρομοκρατικού αφηγήματος, με στόχο το PKK, το οποίο διατηρεί βάσεις στην περιοχή εδώ και δεκαετίες. Κατά την πρώτη μακρά περίοδο της παραδοσιακής ασφαλειοποίησης, η οποία εκτείνεται από τη δεκαετία του 1990 έως το 2007, η τουρκική ηγεσία χρησιμοποίησε «λεκτικές πράξεις» (speech acts) που πλαισίωναν την κουρδική οντότητα στο Ιράκ ως «υπαρξιακή απειλή» (existential threat) για την κρατική συνοχή. Αυτό μεταφραστήκε ιστορικά σε άμεση στρατιωτική δράση και υιοθέτηση «έκτακτων μέτρων», με την Άγκυρα να διεξάγει πολυάριθμες διασυνοριακές επιχειρήσεις από τη δεκαετία του 1990 (International Crisis Group 2008, 2). Σημαντική κλιμάκωση σημειώθηκε μετά τις μεγάλες επιθέσεις του PKK το 2007, που ώθησαν την Τουρκία να ξεκινήσει μια σειρά αεροπορικών επιθέσεων και μια μεγάλη επίγεια επίθεση, την «Επιχείρηση Güneş», τον Φεβρουάριο του 2008, η οποία κατέστη δυνατή χάρη στην ανταλλαγή πληροφοριών με τις Ηνωμένες Πολιτείες (International Crisis Group 2008, 10, Phillips 2009, 11). Αυτές οι στρατιωτικές εισβολές παρουσιάζονται συστηματικά ως ζήτημα εθνικής επιβίωσης και ως απαραίτητη απάντηση στις τρομοκρατικές απειλές. Αυτή η επιτακτική ανάγκη ασφάλειας δικαιολογεί επίσης μια μόνιμη στρατιωτική παρουσία στην περιοχή, η οποία εκδηλώνεται μέσω των δύο μόνιμων βάσεων στο Dohuk και στη Bashiqa, καθώς και πολυάριθμων προκεχωρημένων φυλακίων, με μια συνολική δύναμη που υπολογίζεται μεταξύ 5.000 και 10.000 στρατιωτών (Koktsides 2024, 8). Η Άγκυρα έχει υπερασπιστεί αυτή την παρουσία επικαλούμενη προσκλήσεις από την ίδια την KRG, χρησιμοποιώντας έτσι τη συνεργατική της σχέση με το

Ερμπίλ για να νομιμοποιήσει τη στρατιωτική της στάση ενάντια στις αντιρρήσεις της Βαγδάτης (Kardaş 2018, 24, International Crisis Group 2008, 2).

Από το 2008 και μετά, ωστόσο, η τουρκική στρατηγική εισήλθε σε μια φάση «χαλάρωσης» και αποασφαλειοποίησης (desecuritization), όπου το Κουρδικό Ζήτημα στο Ιράκ άρχισε να μετακινείται από το πεδίο της «απειλής» στο πεδίο της «πολιτικής διαχείρισης». Πέρα από την άμεση στρατιωτική δύναμη, η Τουρκία έχει ενσωματώσει τις ενεργειακές συμφωνίες της με την KRG στην ευρύτερη στρατηγική ασφαλείας της, χρησιμοποιώντας την οικονομική πολιτική ως εργαλείο επιρροής και σταθεροποίησης. Η ανάπτυξη μιας ισχυρής ενεργειακής εταιρικής σχέσης, με επίκεντρο τους αγωγούς που καθιστούν την Τουρκία τον κύριο δίαυλο για τις εξαγωγές πετρελαίου της KRG, καλλιέργησε μια ασύμμετρη αλληλεξάρτηση, όπου το Ερμπίλ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την Άγκυρα για την οικονομική του βιωσιμότητα (Yilmaz 2017, 142). Από την πλευρά της Άγκυρας, αυτή η επιρροή αποτέλεσε το βασικό εργαλείο αποασφαλειοποίησης, με σκοπό να διασφαλίσει ότι η KRG θα λειτουργεί ως αξιόπιστος «εταίρος ασφάλειας» και θα συνεργάζεται για τον περιορισμό του PKK (Yilmaz 2017, 136, Kardaş 2018, 20). Η στρατηγική αυτή αποσκοπεί όχι μόνο στην απόκτηση ενός συμμάχου κατά του PKK, αλλά και στην προώθηση μιας σταθερής και ευημερούσας ζώνης ασφαλείας στα νότια σύνορα της Τουρκίας, αποτρέποντας ένα κενό εξουσίας που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν άλλοι εχθρικοί παράγοντες (Ustun και Dudden 2017, 10). Μέσω της οικονομικής εξάρτησης της KRG από την τουρκική αγορά, η Άγκυρα επιχειρεί να κατευθύνει τις στρατηγικές αποφάσεις της Ερμπίλ έτσι ώστε να εξυπηρετούν τις δικές της προτεραιότητες στον τομέα της ασφάλειας.

Η διαδικασία αυτή δεν ήταν γραμμική, καθώς μετά το 2015 παρατηρείται μια σαφής «επανασφαλειοποίηση» (re-securitization) της τουρκικής πολιτικής, με την επιστροφή της ρητορικής περί «υπαρξιακής απειλής». Αυτή η σχέση μεταξύ ενέργειας και ασφάλειας είναι πολύπλοκη και διπλή, καθώς η υποδομή του αγωγού λειτουργεί τόσο ως μέσο πίεσης όσο και ως κοινό σημείο ευπάθειας. Η «επανασφαλειοποίηση» κορυφώθηκε με το δημοψήφισμα ανεξαρτησίας του Ιρακινού Κουρδιστάν το 2017, όπου η ρητορική της Άγκυρας επανήλθε στο πλαίσιο της εθνικής ασφάλειας. Η προειδοποίηση του Προέδρου Ερντογάν για διακοπή της ροής πετρελαίου μετέτρεψε την ενεργειακή εξάρτηση σε μέσο πίεσης, καθιστώντας σαφές ότι η εξαγωγική ικανότητα της KRG δεν είναι δεδομένη, αλλά αποτελεί αντάλλαγμα για τον σεβασμό των τουρκικών στρατηγικών ορίων (Daily Sabah 2017). Ωστόσο, η ίδια

υποδομή (του πετρελαιοαγωγού), λόγω των συχνών επιθέσεων από το ΡΚΚ, εξαναγκάζει την Άγκυρα και το Ερμπίλ σε μια στρατηγική σύγκλιση με σκοπό την κοινή προστασία της (Ustun και Dudden 2017, 24). Αυτή η αμοιβαία απειλή απαιτεί ένα βαθμό στρατηγικής συνεργασίας, μετατρέποντας τη σχέση από μια απλή σχέση εξαναγκασμού σε μια σύνθετη εταιρική σχέση, όπου οι ενεργειακές συμφωνίες λειτουργούν ταυτόχρονα ως μηχανισμός για την άσκηση επιρροής από την Τουρκία και ως βάση για κοινή συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας έναντι ενός «κοινού εχθρού» (Paasche και Mansurbeg 2014, 125). Έτσι, η τουρκική πολιτική επιδεικνύει μια σαφή ιεράρχηση συμφερόντων, όπου ο στρατηγικός στόχος της διατήρησης της εδαφικής ακεραιότητας και της καταπολέμησης του ΡΚΚ νομιμοποιεί την επιστροφή σε κατάσταση ασφαλειοποίησης, επιβάλλοντας ενέργειες που παραβιάζουν την κυριαρχία των γειτονικών χωρών και τους περιφερειακούς κανόνες, παρά την οικονομική αλληλεξάρτηση που προηγήθηκε.

4.5 Επαναπλαισίωση του κουρδικού παράγοντα στο Βόρειο Ιράκ: ενδείξεις αποασφαλειοποίησης

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται ο κουρδικός παράγοντας στο βόρειο Ιράκ στο πλαίσιο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής έχει υποστεί σημαντική μεταμόρφωση, μεταβαίνοντας από μια προσέγγιση που εστίαζε κυρίως στην ασφάλεια σε μια προσέγγιση που βασίζεται στις οικονομικές συνέργειες και τον πολιτικό ρεαλισμό. Αυτή η διαδικασία, που συχνά περιγράφεται από τους αναλυτές ως αποασφαλειοποίηση, σηματοδοτεί μια καθοριστική αλλαγή στην προσέγγιση της Άγκυρας έναντι της ΚRG (Kardaş 2018, 20). Εκεί που κάποτε η κουρδική αυτονομία αντιμετωπιζόταν ως άμεσος κίνδυνος, σήμερα επικρατεί μια σχέση που υπαγορεύεται από τις ανάγκες της αγοράς και της γεωπολιτικής σταθερότητας. Οι ανησυχίες για την ασφάλεια δεν εξαφανίστηκαν, αλλά πλέον συνυπάρχουν με την οικονομική και ενεργειακή συνεργασία, δημιουργώντας μια σύνθετη σχέση βασισμένη στον αμοιβαίο πραγματισμό.

Η καμπή σε αυτή τη διαδικασία αποασφαλειοποίησης συνέβη κατά την περίοδο μεταξύ 2007 και 2008. Πριν από αυτό, η στάση της Άγκυρας ήταν ανοιχτά εχθρική, βασισμένη στον φόβο ότι η οικοδόμηση του κράτους της ΚRG θα τροφοδοτούσε τον αυτονομισμό μεταξύ του δικού της κουρδικού πληθυσμού (Yilmaz 2017, 134). Αυτό εκδηλώθηκε με την άρνηση να συμμετάσχει σε επίσημες επαφές, με τον

Πρόεδρο Ερντογάν να απορρίπτει την ηγεσία της KRG με τους οποίους δεν θα συναντιόταν (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 191). Ωστόσο, αυτή η φάση εχθρότητας έδωσε τη θέση της σε μια ραγδαία μεταμόρφωση, που προκλήθηκε από την επιδίωξη της Τουρκίας να αποκτήσει περιφερειακή επιρροή μέσω της «ήπιας δύναμης, όπως υπαγορεύεται από τα οικονομικά συμφέροντα της χώρας» (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 197-202). Ο γεωπολιτικός ρεαλισμός επέβαλε στην Τουρκία τη συνεργασία με την KRG ως αναγκαία συνθήκη για την καταπολέμηση του PKK, τερματίζοντας την πολιτική της απλής αναχαίτισης. Παράλληλα, η συνεργασία αυτή λειτούργησε ως στρατηγικό ανάχωμα απέναντι στην επεκτατική επιρροή της Τεχεράνης στο Ιράκ, η οποία εντάθηκε μετά το κενό ισχύος που άφησε η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων (Yilmaz 2017, 134).

Στον πυρήνα αυτής της αποασφαλειοποίησης βρισκόταν η ισχυρή λογική της οικονομικής αλληλεξάρτησης. Η σχέση εξελίχθηκε σύμφωνα με το φιλελεύθερο πρότυπο που δίνει έμφαση στην «ειρηνική επίδραση της οικονομικής αλληλεξάρτησης στις πολιτικές διαμάχες» (Kardaş 2018, 19). Η άνθηση του εμπορίου έκανε την περιοχή του Κουρδιστάν να εξελιχθεί σε μια σημαντική αγορά για τα τουρκικά προϊόντα και τις κατασκευαστικές εταιρείες (Ustun και Dudden 2017, 9-12). Ακόμη πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι δημιουργήθηκε μια στρατηγική ενεργειακή συνεργασία, η οποία προήλθε από την ανάγκη της Τουρκίας να διαφοροποιήσει τις εισαγωγές ενέργειας και την υπαρξιακή ανάγκη της KRG, που δεν έχει πρόσβαση στη θάλασσα, για μια διαδρομή εξαγωγής προς τις παγκόσμιες αγορές (Paasche και Mansurbeg 2014, 112). Αυτή η αμοιβαία επωφελής συμφωνία, που κορυφώθηκε με άμεσες συμφωνίες για αγωγούς που παρακάμπτουν τη Βαγδάτη, δημιούργησε μια ισχυρή βάση για συνεργασία που ξεπέρασε τους παραδοσιακούς φόβους για την ασφάλεια και αναδιαμόρφωσε την KRG ως έναν απαραίτητο οικονομικό εταίρο (Yilmaz 2017, 22).

Αυτή η οικονομική σύνδεση άνοιξε τον δρόμο για μια βαθιά πολιτική στροφή. Η KRG έπαψε να θεωρείται κίνδυνος και αναβαθμίστηκε σε «περιφερειακό σύμμαχο» κατά του PKK και της αυξανόμενης εχθρότητας από τη Βαγδάτη και την Τεχεράνη (Kardaş 2018). Η Τουρκία άρχισε να αντιμετωπίζει το Ιρακινό Κουρδιστάν ως ένα «de facto» κράτος, νομιμοποιώντας έτσι το καθεστώς της στη διεθνή σκηνή (Paasche και Mansurbeg 2014, 112). Μελετητές περιγράφουν αυτή τη σχέση ως ένα «πλέγμα αλληλεξάρτησης» που, παρά τις διακυμάνσεις του, σηματοδοτεί την

αποστασιοποίηση της Άγκυρας από τις ιστορικές της φοβίες (Romano 2015). Προτεραιότητα δόθηκε στις οικονομικές ευκαιρίες και τη γεωστρατηγική ευθυγράμμιση, μετατρέποντας μια παλιά απειλή σε πολιτικό και οικονομικό κεφάλαιο.

5. Η Τουρκία και ο κουρδικός παράγοντας στη Βόρεια Συρία

5.1 Ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο της συριακής κρίσης και ανάδυση PYD/YPG/SDF (2011 – 2023)

Η συριακή κρίση, που ξεκίνησε το 2011, δημιούργησε ένα βαθύ κενό εξουσίας στις βόρειες περιοχές της χώρας, προετοιμάζοντας το έδαφος για την εμφάνιση ενός ισχυρού νέου πολιτικού και στρατιωτικού παράγοντα. Καθώς το καθεστώς Άσαντ αποσύρει συντεταγμένα τις στρατιωτικές του δυνάμεις, με στόχο την εδραίωση του ελέγχου του σε στρατηγικά σημαντικές περιοχές της δυτικής Συρίας, το PYD – η συριακή οργάνωση που συνδέεται με το PKK και ιδρύθηκε το 2003 - ανέλαβε δράση για να καλύψει το επιχειρησιακό κενό που προέκυψε (Acun και Keskin, *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG 2017*, 7-11, Kizilkaya, Hamdi και Salman 2021, 7). Αξιοποιώντας μια προϋπάρχουσα οργανωτική δομή και με την υποστήριξη έμπειρων στελεχών του PKK από την Τουρκία και το Ιράκ, το PYD καθιέρωσε γρήγορα την εξουσία του (Yildiz 2017, 2). Μέχρι τα μέσα του 2012, ο ένοπλος βραχίονας του, οι YPG, είχαν αναλάβει τον έλεγχο σημαντικών πόλεων με κουρδική πλειοψηφία, όπως το Afrin, την Ayn al-Arab (Kobani) και την Amudah, συχνά χωρίς σημαντικές συγκρούσεις με τις δυνάμεις του καθεστώτος που αποσύρονταν (Acun και Keskin, *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG 2017*, 11,27). Η Δαμασκός επέδειξε μια στάση ανοχής, με δυσaráσκεια, αντιμετωπίζοντας την ισχυροποίηση των Κούρδων ως ένα απαραίτητο ανάχωμα απέναντι τόσο στις τζιχαντιστικές οργανώσεις όσο και στους αντάρτες που στήριζε η Τουρκία, βλέποντας παράλληλα σε αυτούς έναν μοχλό πίεσης προς την Άγκυρα (Alibabalu 2022, 157-158, Acun και Keskin, *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG 2017*, 9-11).

Η αρχική αντίδραση της Άγκυρας στην άνοδο του PYD χαρακτηρίστηκε από μια σχετική αμφιθυμία, που διαμορφώθηκε από την εν εξελίξει ειρηνευτική διαδικασία με το PKK και τον πρωταρχικό στόχο της εξωτερικής πολιτικής της να ανατρέψει τον Μπασάρ αλ-Άσαντ. Η τουρκική κυβέρνηση, στο αρχικό στάδιο, επέδειξε ανεκτική στάση απέναντι στην άνοδο του PYD, εγκαινιάζοντας διάλογο με τον ηγέτη του, Salih Muslim. Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής ήταν η ενσωμάτωση της οργάνωσης στη συριακή αντιπολίτευση και, κυρίως, ο τερματισμός των επιχειρησιακών

σχέσεων της με το PKK (Siccardi 2021, 8). Ωστόσο, η εμπιστοσύνη γρήγορα εξασθένησε καθώς το YPG εδραίωσε τον στρατιωτικό του έλεγχο και δεν ευθυγραμμίστηκε με την ευρύτερη συριακή αντιπολίτευση, την οποία η Τουρκία υποστήριζε σθεναρά (Yildiz 2017, 2). Αυτή η προσεκτική εμπλοκή άρχισε να φθίνει καθώς η Τουρκία ανησυχούσε όλο και περισσότερο για τη δημιουργία μιας αυτόνομης οντότητας συνδεδεμένης με το PKK κατά μήκος των νότιων συνόρων της, ένας φόβος που σύντομα ενισχύθηκε από τις διεθνείς εξελίξεις.

Το σημείο καμπής που μετέτρεψε το PYD/YPG από έναν τοπικό συριακό παράγοντα σε έναν βασικό διεθνή παίκτη ήταν η πολιορκία του Κομπάνι από το ISIS στα τέλη του 2014. Καθώς οι μαχητές του ISIS προχωρούσαν προς την πόλη, η σφοδρή αντίσταση της YPG τράβηξε την παγκόσμια προσοχή (Kizilkaya, Hamdi και Salman 2021, 7). Η Τουρκία λαμβάνοντας υπόψη ότι τόσο το YPG όσο και το PKK θεωρούνται τρομοκρατικές οργανώσεις, αρνήθηκε να προβεί σε άμεση παρέμβαση για τη διάσωση της πόλης, με τον Πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν να προβλέπει ότι το Κομπάνι «πρόκειται να πέσει» (Sky News 2014, Daily Sabah 2014). Η στάση αυτή δημιούργησε ένα στρατηγικό άνοιγμα για τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες, στην αναζήτησή τους για αποτελεσματικούς εταίρους στο έδαφος για την καταπολέμηση του ISIS, άρχισαν να παρέχουν κρίσιμη αεροπορική υποστήριξη στους υπερασπιστές της YPG (Yildiz 2017, 2). Η επιτυχής άμυνα του Κομπάνι, που κατέστη εφικτή μέσω των αεροπορικών επιδρομών των Ηνωμένων Πολιτειών, ενίσχυσε μια τακτική συμμαχία και ανέδειξε την YPG ως την πλέον αξιόπιστη και αποτελεσματική χερσαία δύναμη για τη συμμαχία κατά του ISIS υπό την ηγεσία των ΗΠΑ (Kizilkaya, Hamdi και Salman 2021, 7-9). Αυτή η συνεργασία άλλαξε ριζικά τη δυναμική της συριακής σύγκρουσης, παρέχοντας στις κουρδικές δυνάμεις διεθνή νομιμότητα, εκπαίδευση και σημαντικές στρατιωτικές προμήθειες (Erdoğan 2017).

Για να επισημοποιηθεί και να επεκταθεί αυτή η στρατιωτική συνεργασία και να μετριαστούν οι ανησυχίες της Τουρκίας σχετικά με τον άμεσο οπλισμό μιας ομάδας που συνδέεται με το PKK, ιδρύθηκαν τον Οκτώβριο του 2015 οι SDF. Σχεδιάστηκαν ως μια πολυεθνική οργάνωση-ομπρέλα, που ενσωματώνει Αραβες, Ασσυρίους και Τουρκομάνους μαχητές παράλληλα με το κυρίαρχο σώμα των YPG (Acun and Keskin, *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG* 2017, 43-44). Παρά την ποικιλόμορφη σύνθεσή της στα χαρτιά, η δομή διοίκησης και η κύρια μαχητική δύναμη των SDF παρέμειναν υπό τον έλεγχο της YPG (Cantenar and Kozera 2022, 352, Yıldiz 2017, 2). Με την ισχυρή υποστήριξη της συμμαχίας υπό την ηγεσία των ΗΠΑ,

οι SDF ξεκίνησαν επιτυχημένες επιθέσεις πέρα από τις περιοχές με κουρδική πλειοψηφία, καταλαμβάνοντας στρατηγικά εδάφη από το ISIS, συμπεριλαμβανομένων των βασικών πόλεων Manbij το 2016 και της de facto πρωτεύουσας του ISIS, Raqqa, το 2017 (EUAA 2024, 14,123, Yildiz 2017, 2-3). Παρόλα αυτά, η εν λόγω επέκταση αύξησε σημαντικά τις ανησυχίες της Άγκυρας για την ασφάλειά της, καθώς πλέον η κουρδική οντότητα είχε υπό τον έλεγχό της ένα μεγάλο και συνεχές τμήμα γης που εκτεινόταν κατά μήκος των συνόρων με την Τουρκία.

Η εμβάθυνση της συμμαχίας μεταξύ των ΗΠΑ και των SDF, σε συνδυασμό με την κατάρρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας της Τουρκίας με το PKK στα μέσα του 2015, οδήγησε την Άγκυρα να υιοθετήσει μια πολύ πιο συγκρουσιακή πολιτική (Siccardi 2021, 8). Η τουρκική κυβέρνηση θεωρούσε όλο και περισσότερο την αυτόνομη περιοχή που υποστηρίζεται από τις ΗΠΑ ως «διάδρομο τρομοκρατίας» που αποτελούσε υπαρξιακή απειλή για την εθνική της ασφάλεια (Turkish Presidency Website 2020, Bir 2019). Ο Πρόεδρος Ερντογάν δήλωσε επανειλημμένα και δημοσίως ότι η Τουρκία δεν έκανε καμία διάκριση μεταξύ του ISIS, του PKK και των συριακών παραρτημάτων του (Atilgan 2016, Avundukluoglu 2019). Αυτή η σταθερή στάση κορυφώθηκε με την πρώτη μεγάλη άμεση στρατιωτική επέμβαση της Τουρκίας στη Συρία, την Επιχείρηση «Ασπίδα του Ευφράτη», που ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2016. Η επιχείρηση είχε τον ρητά δηλωμένο διπλό στόχο να εκκαθαρίσει το ISIS από τα σύνορα και, κυρίως, να εμποδίσει το YPG να συνδέσει τα καντόνια του, στο Afrin και το Kobani, καταστρέφοντας έτσι φυσικά τον αναδυόμενο «διάδρομο τρόμου» (Cantenar and Kozera 2022, 356-357,364, Yilmaz 2025, 164, Kurdish Institute of Paris 2016). Αυτό το γεγονός αποτέλεσε ένα σημείο καμπής, καθώς άλλαξε τη στάση από μια προσεκτική εμπλοκή σε ενεργή στρατιωτική ανάσχεση. Έτσι, μπήκαν τα θεμέλια για πολλές επόμενες τουρκικές ενέργειες, αλλά και για μια συνεχή και πολύπλοκη αντιπαράθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, που είναι σύμμαχος στο NATO, σχετικά με το μέλλον της βόρειας Συρίας.

5.2 Το PYD/YPG/SDF στον τουρκικό λόγο

Η επίσημη τουρκική ρητορική παρουσιάζει το PYD, τον ένοπλο βραχίονα του, τις YPG, και τις ευρύτερες Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) ως μια αδιαίρετη και υπαρξιακή απειλή, κυρίως υποστηρίζοντας την οργανική τους σύνδεση με το PKK. Αυτή η αφήγηση απορρίπτει οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των ομάδων, παρουσιάζοντας τις συριακές οντότητες ως απλές «επεκτάσεις» ή «συριακό παρακλάδι» του PKK, μιας οργάνωσης που έχει χαρακτηριστεί τρομοκρατική από την

Τουρκία, τις ΗΠΑ και την ΕΕ (Siccardi 2021, 8-10, Alibabalu 2022, 147). Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έχει επανειλημμένα εκφράσει αυτή τη θέση, δηλώνοντας κατηγορηματικά ότι για την Τουρκία «δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ PKK, YPG, PYD ή Daesh» (Avundukluoglu 2019, Erdoğan 2017). Αυτή η άποψη ενισχύεται από την ανάλυση που ευθυγραμμίζεται με την τουρκική κυβέρνηση, η οποία περιγράφει λεπτομερώς τις οργανωτικές, ιδεολογικές και προσωπικές αλληλεπικαλύψεις, επισημαίνοντας τους εσωτερικούς κανονισμούς του PYD που, σύμφωνα με πληροφορίες, ορίζουν τον ιδρυτή του PKK, Αμπντουλάχ Οτζαλάν, ως ηγέτη του, εδραιώνοντας έτσι την αντίληψη για μια ενιαία δομή διοίκησης που στοχεύει στην αμφισβήτηση της τουρκικής κυριαρχίας (Acun και Keskin, *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG* 2017, 14).

Αυτή η θεμελιώδης σύνδεση ενισχύεται στη συνέχεια μέσω συγκεκριμένης, απειλητικής ορολογίας, σχεδιασμένης να παρουσιάζει την κουρδική οντότητα στη βόρεια Συρία ως στρατηγική απειλή. Η πιο εμφανής από αυτές είναι η έννοια του «διάδρομου τρομοκρατίας», μια φράση που χρησιμοποιείται συστηματικά από Τούρκους αξιωματούχους για να περιγράψουν το συνεχόμενο έδαφος που ελέγχεται από το YPG/SDF κατά μήκος των νότιων συνόρων της Τουρκίας (Turkish Presidency Website 2020, Bir 2019). Αυτή η περιγραφή παρουσιάζει το κουρδικό αυτόνομο σχέδιο όχι ως μια τοπική συριακή εξέλιξη, αλλά ως μια εχθρική περικύκλωση της Τουρκίας από μια ενιαία τρομοκρατική οντότητα, ακουμπώντας έτσι στο λεγόμενο «Σύνδρομο των Σεβρών», την ιστορική ανασφάλεια της τουρκικής κοινής γνώμης για τον κίνδυνο εδαφικής κατάρρευσης που υποκινούν ξένα συμφέροντα. Ο τουρκικός λόγος απονομιμοποιεί περαιτέρω την οργάνωση, εξισώνοντας το επίπεδο απειλής της με αυτό του ISIS, αμφισβητώντας έτσι τη λογική της συνεργασίας των ΗΠΑ με το SDF (Atılğan 2016). Η ρητορική κλιμακώθηκε περαιτέρω με το αμερικανικό σχέδιο για τη δημιουργία μιας συνοριακής δύναμης, την οποία ο Ερντογάν χαρακτήρισε «στρατό τρομοκρατών» και για την οποία η Τουρκία είχε την αποστολή «να την στραγγαλίσει πριν καν γεννηθεί» (Francis and Erkoyun 2018).

Η ανάπτυξη αυτής της ρητορικής συσχετίζεται άμεσα με τις στρατιωτικές δράσεις της Τουρκίας. Πριν από την έναρξη μεγάλων επιχειρήσεων, η συγκεκριμένη ρητορική χρησιμοποιείται για να δημιουργηθεί μία αφορμή πολέμου (*casus belli*). Ενδεικτικά, πριν την επιχείρηση «Olive Branch» το 2018, οι επίσημες ανακοινώσεις δεν περιορίστηκαν σε εκφράσεις καταδίκης, αλλά περιελάμβαναν ξεκάθαρες δηλώ-

σεις σχετικά με την πρόθεση εξάλειψης του αποκαλούμενου «διαδρόμου τρομοκρατίας» και την αποτροπή σχηματισμού ενός «στρατού τρομοκρατίας» (Kaplan, et al. 2018). Ομοίως, η ρητορική εντάθηκε πριν από την επιχείρηση «Peace Spring» το 2019, με αξιωματούχους να δηλώνουν ότι η Τουρκία δεν μπορούσε να «περιμένει ούτε ένα λεπτό» για να καταστρέψει τον διάδρομο (Bir 2019). Κατά τη διάρκεια των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά και μετά από αυτές, ο πολιτικός λόγος εστίαζε ολοένα και περισσότερο στην αιτιολόγηση και την ανάδειξη της επιτυχίας, παρουσιάζοντας τις ενέργειες ως απαραίτητες και αποτελεσματικές προσπάθειες για την «καταστροφή» του διαδρόμου και την εξουδετέρωση τρομοκρατικών απειλών, νομιμοποιώντας με αυτόν τον τρόπο, τη διασυνοριακή παρουσία της Τουρκίας στη Συρία και προβάλλοντας ως βασική προτεραιότητα την ασφάλεια της χώρας μέσω αυτής της πολιτικής προσέγγισης (Al Jazeera 2018).

5.3 Κεντρικοί δρώντες και ακροατήρια στη συριακή περίπτωση

Η ασφαλιεποίηση των συριακών κουρδικών δρώντων είναι μια πολυεπίπεδη διαδικασία που συντονίζεται από τα ανώτατα πολιτικά και στρατιωτικά όργανα της Τουρκίας, καθένα από τα οποία προσαρμόζει το λόγο του σε συγκεκριμένο εγχώριο και διεθνές κοινό. Για το εγχώριο κοινό, η Προεδρία και το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας της Τουρκίας (Milli Güvenlik Kurulu - MGK) παρουσιάζουν την παρουσία του YPG στη Συρία ως επείγουσα υπαρξιακή απειλή. Αυτή η αφήγηση έχει ως στόχο να δημιουργήσει μια εθνική συναίνεση που νομιμοποιεί τις διασυνοριακές στρατιωτικές επεμβάσεις, να συγκεντρώσει την υποστήριξη του κοινού μέσω ενός φαινομένου «συγκέντρωσης γύρω από τη σημαία» και ταυτόχρονα να περιθωριοποιήσει τους εγχώριους πολιτικούς αντιπάλους, ιδίως το φιλοκουρδικό Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα (Halkların Demokratik Partisi - HDP) (Çevik 2022, 7). Αυτή η ατζέντα ασφαλείας έγινε ο ακρογωνιαίος λίθος της κρατικής πολιτικής, ιδίως μετά την επίσημη σύσταση της κυβερνητικής συμμαχίας με το εθνικιστικό MHP, η οποία απαιτούσε μια συνεπή και σκληρή στάση έναντι οποιασδήποτε μορφής κουρδικής αυτονομίας που θα μπορούσε να συνδεθεί με το PKK (Siccardi 2021, 16). Το μήνυμα είναι έτσι διαμορφωμένο ώστε να ανταποκρίνεται στις βαθιά ριζωμένες ανησυχίες για την εθνική ασφάλεια, που έχει τις ρίζες του στην δεκαετή σύγκρουση με το PKK.

Όταν απευθύνεται στους διεθνείς συμμάχους, ιδιαίτερα τις Ηνωμένες Πολιτείες, η τουρκική ηγεσία προσαρμόζει τη ρητορική της, μεταβαίνοντας από την εστίαση στις εσωτερικές προτεραιότητες προς ζητήματα στρατηγικής συνεργασίας και

πολιτικών συμμαχιών. Ο Πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αμφισβητεί συστηματικά τη λογική της συνεργασίας των ΗΠΑ με τις SDF, χαρακτηρίζοντάς την ως απαράδεκτη αντίφαση στο πλαίσιο της συμμαχίας του ΝΑΤΟ. Σε μια ευθεία κριτική, εξέφρασε αυτή την απογοήτευση δηλώνοντας: «Δεν μπορούμε να αποκτήσουμε αυτά τα όπλα από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Γιατί δίνετε όπλα σε αυτούς τους τρομοκράτες, είναι το ερώτημα που θέτουμε στους φίλους μας στις Ηνωμένες Πολιτείες» (Erdogan 2017). Αυτή η ρητορική θέτει υπό αμφισβήτηση την αξιοπιστία της συμμαχίας και παρουσιάζει την πολιτική των ΗΠΑ ως άμεση υπονόμηση της ασφάλειας της Τουρκίας. Η ρητορική αυτή συνεχίζει να καθορίζει την τουρκική στρατηγική με άμεσες προειδοποιήσεις. Ο υπουργός Εξωτερικών Hakan Fidan κήρυξε όλες τις υποδομές του ΡΚΚ και του ΥΡΓ τόσο στη Συρία όσο και στο Ιράκ ως «νόμιμους στόχους» για τις τουρκικές δυνάμεις ασφαλείας και προειδοποίησε τους «τρίτους» να μείνουν μακριά από αυτές, ένα σαφές μήνυμα που απευθύνεται στην αμερικανική στρατιωτική παρουσία στην περιοχή (ERTnews 2023). Η συγκεκριμένη προσέγγιση επιδιώκει να εξαναγκάσει τις ΗΠΑ να εγκαταλείψουν τις SDF, προβάλλοντας τη στάση τους ως βαρόμετρο για την αξιοπιστία της Ατλαντικής Συμμαχίας και τον σεβασμό προς τα συμφέροντα της Τουρκίας.

Αυτός ο τουρκικός πολιτικός λόγος περί ασφαλειοποίησης έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον λόγο που επικρατεί στα ευρωπαϊκά και διεθνή φόρουμ, ο οποίος σε συντριπτική πλειοψηφία παρουσιάζει τις ενέργειες της Άγκυρας ως πηγή αστάθειας και πρόκλησης ανθρωπιστικής κρίσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταδίκασε έντονα την «μονομερή στρατιωτική επέμβαση της Τουρκίας στη βορειοανατολική Συρία, η οποία αποτελεί σοβαρή παραβίαση του διεθνούς δικαίου, υπονομεύει τη σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής στο σύνολό της, προκαλεί περαιτέρω ταιφαιπωρία σε ανθρώπους που έχουν ήδη πληγεί από τον πόλεμο, προκαλεί μαζική εκτόπιση αμάχων και θα μπορούσε να συμβάλει στην επανεμφάνιση του «Daesh» (European Parliament 2019). Αυτή η άποψη επαναλαμβάνεται και από άλλους διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένης της ηγεσίας του ΝΑΤΟ, με τον Γενικό Γραμματέα Jens Stoltenberg να προειδοποιεί την Τουρκία να «διασφαλίσει ότι τα κέρδη που έχουμε επιτύχει στον αγώνα κατά του ISIS δεν θα τεθούν σε κίνδυνο» (McKernan and Borger 2019). Αυτή η θεμελιώδης απόκλιση δημιουργεί μια σημαντική σύγκρουση αφηγήσεων, καθώς η Άγκυρα παρουσιάζει τις στρατιωτικές της επιχειρήσεις ως νόμιμο και αναγκαίο αγώνα κατά της τρομοκρατίας, ενώ την ίδια στιγμή μια ευρεία διεθνής συναίνεση τις θεωρεί ως αποσταθεροποιητικές ενέργειες

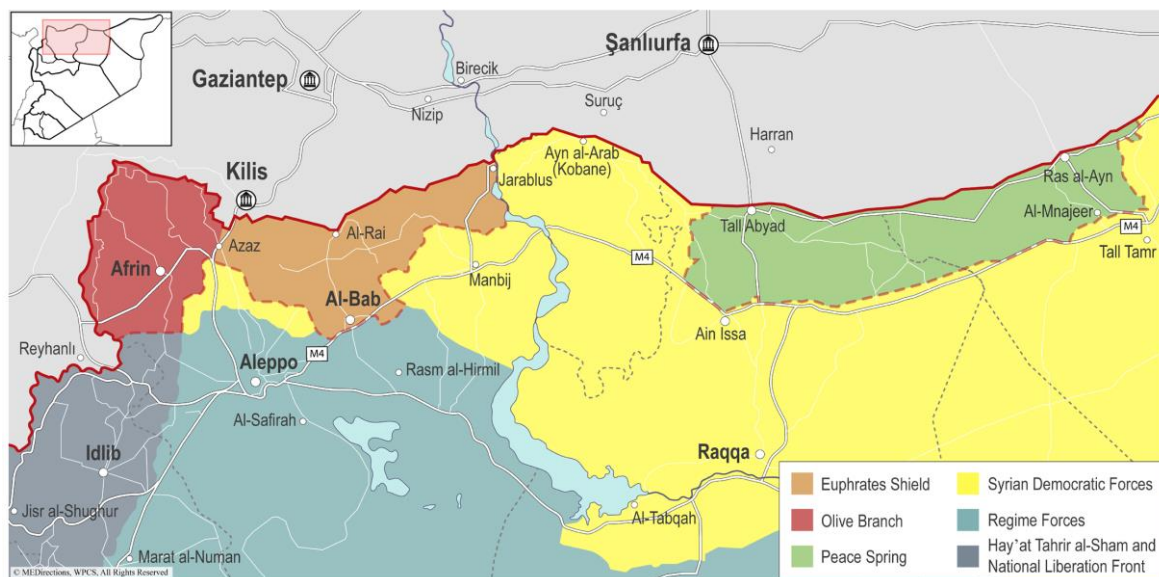
που απειλούν την περιφερειακή ασφάλεια και επιδεινώνουν μια δεινή ανθρωπιστική κατάσταση, απομονώνοντας έτσι την επίσημη θέση της Τουρκίας στη διεθνή σκηνή.

5.4 Στρατιωτικές επιχειρήσεις και «ζώνες ασφαλείας» στη Βόρεια Συρία

Η ρητορική της τουρκικής κυβέρνησης, η οποία ταυτίζει την κουρδική παρουσία στη βόρεια Συρία με το ΡΚΚ και την ορίζει ως «διάδρομο τρομοκρατίας», έχει μετουσιωθεί σε πράξη μέσα από διαδοχικές στρατιωτικές επιχειρήσεις ευρείας κλίμακας, με δεδηλωμένο στόχο την εξάλειψη της συγκεκριμένης απειλής. Η μετάβαση από τη ρητορική στη δράση ξεκίνησε αποφασιστικά με την επιχείρηση «Ασπίδα του Ευφράτη» («Euphrates Shield») τον Αύγουστο του 2016, η οποία δικαιολογήθηκε δημοσίως με τον διπλό στόχο της εκκαθάρισης του ISIS από τα σύνορα και, κυρίως, της αποτροπής της σύνδεσης των καντονιών Αφρίν και Κομπάνι από τις YPG, προς αποτροπή δημιουργίας ενός συνεχόμενου εδάφους κατά μήκος των νότιων συνόρων της Τουρκίας (Cantenar and Kozera 2022, 356-357, 374, Kurdish Institute of Paris 2016). Αυτή η αρχική εισβολή δημιούργησε ένα προηγούμενο, αποδεικνύοντας την προθυμία της Άγκυρας να χρησιμοποιήσει σημαντική στρατιωτική δύναμη για να επιβάλει τα όρια της και να μετατρέψει τις στρατηγικές ανησυχίες της σε απτή στρατιωτική παρουσία στο συριακό έδαφος. Η επιχείρηση δημιούργησε με επιτυχία μια ζώνη ασφαλείας, ελεγχόμενη από τις συριακές δυνάμεις που υποστηρίζονται από την Τουρκία, καταστρέφοντας φυσικά την αναδυόμενη κουρδική ζώνη ελέγχου και σηματοδοτώντας την αρχή μιας διαρκούς πολιτικής άμεσου στρατιωτικού περιορισμού.

Οι επακόλουθες επιχειρήσεις επέκτειναν αυτή τη στρατηγική, διαβρώνοντας σταδιακά το έδαφος της κουρδικής διοίκησης, ενώ εισήγαγαν νέες δικαιολογίες που συνδέονταν με την επαναπατρισμό των προσφύγων. Η επιχείρηση «Κλάδος Ελαίας» («Olive Branch»), που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2018, είχε ως στόχο την εκδίωξη των YPG από το καντόνι του Αφρίν. Ο Πρόεδρος Ερντογάν χαρακτήρισε αυτή την επέμβαση όχι μόνο ως μέτρο καταπολέμησης της τρομοκρατίας, αλλά και ως ένα βήμα για να «επιστρέψει το Αφρίν στους νόμιμους ιδιοκτήτες του», αναφέροντας τα δημογραφικά στοιχεία της περιοχής πριν από τον πόλεμο και σηματοδοτώντας την πρόθεσή του να αλλάξει την ισορροπία του πληθυσμού (Chulon 2018). Αυτή η αφήγηση εντάθηκε με την Επιχείρηση «Πηγή της Ειρήνης» («Peace Spring») τον Οκτώβριο του 2019, η οποία συνέδεσε ρητά τον στρατιωτικό στόχο της δημιουρ-

γίας μιας «ασφαλούς ζώνης» με το σχέδιο επανεγκατάστασης έως και δύο εκατομμυρίων Σύρων προσφύγων από την Τουρκία (Adar 2020, 1-3, Wintour 2019). Η κίνηση αυτή παρουσιάστηκε ως ανθρωπιστική λύση στο πρόβλημα των προσφύγων που αντιμετωπίζει η Τουρκία και ως στρατηγικό μέτρο για τη δημιουργία ενός ασφαλούς διαχωριστικού χώρου, συνδέοντας τον εθνικό διάλογο για την ασφάλεια με την πολιτική για τους πρόσφυγες, προκειμένου να δικαιολογηθεί ο περαιτέρω έλεγχος του εδάφους (Al Jazeera 2019).

Εικ. 2 - Τουρκικές ζώνες στρατιωτικών επιχειρήσεων (Al-Hilu 2021, 7)

Οι ανθρωπιστικές συνέπειες αυτών των επιχειρήσεων ήταν σοβαρές και προκάλεσαν σημαντική διεθνή καταδίκη. Κάθε μεγάλη επιχείρηση είχε ως αποτέλεσμα τη μαζική εκτόπιση των τοπικών πληθυσμών, με την επιχείρηση «Peace Spring» να εκτοπίζει τουλάχιστον 300.000 πολίτες, μεταξύ των οποίων 70.000 παιδιά (European Parliament 2019). Οι επικριτές επισημαίνουν ότι η συστηματική επανεγκατάσταση εκτοπισμένων Αράβων και Τουρκμένων, καθώς και οικογενειών μαχητών, σε ιστορικά κουρδικές περιοχές - με έμφαση στο Αφρίν - αποτελεί μια εσκεμμένη στρατηγική δημογραφικής αλλοίωσης (Al-Hilu 2021, 13). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταδίκασε έντονα κάθε «βίαιη μεταφορά Σύρων προσφύγων ή εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων» σε αυτές τις ζώνες, θεωρώντας την ως σαφή παραβίαση του διεθνούς δικαίου που θα μπορούσε να εντείνει τις εθνοτικές εντάσεις (European Parliament 2019). Αν και η Άγκυρα παρουσιάζει τις πρωτοβουλίες διακυβέρνησης και ανασυγκρότησης στις συγκεκριμένες περιοχές ως παραδείγματα σταθερότητας, στην πραγματικότητα αυτές οι παρεμβάσεις εδραιώνουν την τουρκική παρουσία

μέσω της ίδρυσης τοπικών συμβουλίων που είναι πιστά στην Τουρκία, δημιουργώντας έτσι δομές που λειτουργούν κυρίως ως προτεκτοράτα (Aslan 2019, 57-60, Al-Hilu 2021, 14-16).

Η ακολουθία των στρατιωτικών εισβολών υποδηλώνει μια κανονικοποίηση των μέτρων που αρχικά παρουσιάστηκαν ως έκτακτα. Ο Πρόεδρος Ερντογάν επανειλημμένα δήλωσε ότι οι εν λόγω επεμβάσεις εντάσσονται σε έναν ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό και δεσμεύτηκε για τη συνέχιση των επιχειρήσεων «μέχρι να μην απομείνει ούτε ένας τρομοκράτης» προαναγγέλλοντας ότι πρόκειται να «προσθέσει νέες, στις επιχειρήσεις Euphrates Shield και Olive Branch» (Al Jazeera 2018, Gumrukcu 2018). Η συγκεκριμένη ρητορική καταδεικνύει μια στρατηγική μετάβαση προς μια μόνιμη και προληπτική στρατιωτική πολιτική, με τη διασυνοριακή παρέμβαση να μετατρέπεται από αντίδραση σε έκτακτες περιστάσεις σε καθιερωμένο μέσο άσκησης της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή. Αυτή η νέα, πολιτική δεν αποσκοπεί μόνο στην αντίδραση σε άμεσες απειλές, αλλά και στην προληπτική διαμόρφωση του πολιτικού και δημογραφικού τοπίου της βόρειας Συρίας, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της Άγκυρας στον τομέα της ασφάλειας, θεσμοθετώντας έτσι την επιρροή της και καθιστώντας τη στρατιωτική της παρουσία ένα κανονικό χαρακτηριστικό της συριακής σύγκρουσης (Alibabalu 2022, 154-158, Yilmaz 2025, 164).

5.5 Όρια Αποασφαλειοποίησης στη Συριακή Περίπτωση: Ο PYD/YPG/SDF ως Σταθερά Ασφαλειοποιημένη Απειλή

Η αντιμετώπιση των συριακών κουρδικών δυνάμεων ως θεμελιώδους απειλής (ασφαλειοποίηση) χαρακτηρίζεται από εξαιρετική σταθερότητα, αποτελώντας πλέον οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού σχεδιασμού ασφαλείας της Τουρκίας. Η αρχική αμφισημία που χαρακτήριζε την τουρκική πολιτική στα πρώτα χρόνια της συριακής σύγκρουσης έχει από καιρό αντικατασταθεί από μια άκαμπτη και αδιάλλακτη στάση, ιδίως μετά την κατάρρευση της εγχώριας ειρηνευτικής διαδικασίας με το PKK το 2015 (Siccardi 2021, 8). Αυτή η αδιαλλαξία εκδηλώνεται σε δύο επίπεδα: αφενός στη ρητορική πλαισίωση του PYD/YPG ως οργανικής προέκτασης του PKK, παρουσιάζοντας τον έλεγχο που έχει επί του εδάφους ως «διάδρομο τρομοκρατίας» (Turkish Presidency Website 2020), όσο και από τη μετατροπή της στρατιωτικής επέμβασης σε κυρίαρχο και θεσμοθετημένο εργαλείο άσκησης πολιτικής. Η σειρά των μεγάλων διασυνοριακών επιχειρήσεων - «Euphrates Shield»

(2016), «Olive Branch» (2018) και «Peace Spring» (2019) - αποδεικνύει ότι τα μέτρα που θα μπορούσαν να θεωρηθούν «έκτακτα» έχουν καταστεί ένα επαναλαμβανόμενο και προβλέψιμο στοιχείο της περιφερειακής στάσης της Τουρκίας, σηματοδοτώντας μια βαθιά ριζωμένη και διαρκή ασφαλιτοποίηση (Aslan 2019, 29-36, Cantenar and Kozera 2022).

Πέρα από τη στρατιωτική διάσταση και τη σύνδεση με το PKK, η απειλή που αντιλαμβανόταν η Άγκυρα ήταν και βαθιά κοινωνική και θεσμική. Η εδραίωση μιας αυτόνομης κουρδικής οντότητας στη Συρία, με τις δικές της δομές διακυβέρνησης, θεωρήθηκε ως άμεση πρόκληση στο «συγκεντρωτικό μοντέλο έθνους-κράτους» της Τουρκίας (Okuy 2017, 830). Ο φόβος της Άγκυρας επικεντρωνόταν στο ενδεχόμενο δημιουργίας μιας «δεύτερης Κυβέρνησης του Κουρδιστάν (KRG)» στα σύνορά της, η οποία θα μπορούσε να έχει αλυσιδωτές επιπτώσεις και να εμπνεύσει τον κουρδικό πληθυσμό εντός της ίδιας της Τουρκίας (Okuy 2017, 834, Posch 2022, 4). Είναι σημαντικό να σημειωθεί η ιδεολογική αντίθεση μεταξύ του μοντέλου διακυβέρνησης που προωθούσε το PYD και της φύσης του τουρκικού κράτους. Το πολιτικό εγχείρημα των Κούρδων στη Συρία, βασισμένο στις αρχές της «δημοκρατικής αυτονομίας» και της «άμεσης δημοκρατίας», περιγράφεται ως θεωρητικά πιο φιλελεύθερο, «ευέλικτο, πολυπολιτισμικό και προσανατολισμένο στη συναίνεση» (Charountaki 2015, 344, 349). Αυτή η θεμελιώδης ιδεολογική διαφορά, δηλαδή η ύπαρξη ενός μοντέλου αποκεντρωμένης, πολυπολιτισμικής διακυβέρνησης στα σύνορά της, αποτέλεσε έναν επιπλέον, κρίσιμο παράγοντα που επιτάχυνε τη διαδικασία ασφαλιτοποίησης από την πλευρά της Τουρκίας.

Οι προοπτικές για αποασφαλιτοποίηση - χαλάρωση της ρητορικής και στροφή προς μια πολιτική λύση - φαίνονται ελάχιστες, καθώς η στρατηγική προοπτική της Άγκυρας αποκλείει ρητά την ύπαρξη μιας αυτόνομης κουρδικής οντότητας στα σύνορά της. Οι μακροπρόθεσμοι στρατηγικοί στόχοι της Τουρκίας για την επόμενη δεκαετία επικεντρώνονται στον οριστικό τερματισμό του εδαφικού ελέγχου του PYD/YPG και στην πλήρη αποδιάρθρωση των διοικητικών του δομών. Αυτό καταδεικνύει ότι η Άγκυρα δεν επιζητεί κάποια μορφή διαλόγου ή εμπλοκής, αλλά εμμένει στην ολοκληρωτική εξάλειψη αυτού που αντιλαμβάνεται ως υπαρξιακή απειλή (Orhan 2024, 10). Ακόμη και όταν η Άγκυρα έχει εμπλακεί σε νέες διπλωματικές προσπάθειες, όπως η διαδικασία της Αστάνας με τη Ρωσία και το Ιράν ή οι απευθείας συνομιλίες με το καθεστώς της Δαμασκού, ο σκοπός ήταν να βρεθούν εναλλακτικοί εταίροι για συνεργασία ενάντια στο YPG, παρά να ανοίξει διάλογος με την ίδια την

κουρδική ομάδα (Alibabalu 2022, 157-158). Αυτή η στρατηγική συνέπεια ενισχύεται περαιτέρω από επίσημες δηλώσεις ότι η Τουρκία θα συνεχίσει να εξαπολύει νέες στρατιωτικές επιχειρήσεις για την εκκαθάριση των συνόρων της, καταρρίπτοντας κάθε ιδέα απομάκρυνσης από μια στρατιωτική προσέγγιση (Gumrukcu 2018). Έτσι, αν και οι συμμαχίες μεταβάλλονται με τον χρόνο, η πολιτική ασφαλιτοποίησης του PYD/YPG/SDF παραμένει σταθερή και συνεχίζει να αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς για την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας.

Αυτή η βαθιά ριζωμένη ασφαλιτοποίηση έρχεται σε έντονη σύγκρουση με την αξιολόγηση της διεθνούς κοινότητας για τις ενέργειες της Τουρκίας, δημιουργώντας ένα σημαντικό κενό νομιμότητας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν ιδιαίτερα ευθύ, εκδίδοντας ψηφίσματα που «καταδικάζει έντονα τη μονομερή στρατιωτική επέμβαση της Τουρκίας», χαρακτηρίζοντάς την ως «σοβαρή παραβίαση του διεθνούς δικαίου» που υπονομεύει την περιφερειακή σταθερότητα και προκαλεί «απαράδεκτο ανθρώπινο πόνο» (European Parliament 2019). Αυτές οι καταδίκες συνοδεύτηκαν από συγκεκριμένες ενέργειες, με πολλά κράτη μέλη της ΕΕ να αναστέλλουν την έκδοση αδειών εξαγωγής όπλων προς την Τουρκία και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να ζητά στοχευμένα οικονομικά μέτρα και ένα ολοκληρωτικό εμπάργκο όπλων (Stanicek 2019, 3, European Parliament 2019). Αυτή η ενιαία ευρωπαϊκή στάση αμφισβητεί άμεσα τη νομιμότητα του αφηγήματος ασφάλειας της Τουρκίας, επαναπροσδιορίζοντας τις επεμβάσεις της όχι ως αναγκαίο αγώνα κατά της τρομοκρατίας, αλλά ως αποσταθεροποιητικές επιθετικές πράξεις.

Αυτή η κριτική επαναλαμβάνεται, αν και με μεγαλύτερη προσοχή, από άλλους διεθνείς παράγοντες. Ο Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ, ενώ αναγνωρίζει τις ανησυχίες της Τουρκίας για την ασφάλεια, έχει παροτρύνει την Άγκυρα να ενεργήσει με «συγκράτηση» και να διασφαλίσει ότι οι στρατιωτικές ενέργειες δεν θα θέσουν σε κίνδυνο τα κέρδη που έχουν επιτευχθεί στον αγώνα κατά του ISIS (McKernan και Borger 2019). Ακόμη ανθρωπιστικές οργανώσεις έχουν επανειλημμένα επισημάνει τις καταστροφικές επιπτώσεις των τουρκικών επιχειρήσεων στους πολίτες, τεκμηριώνοντας μαζικούς εκτοπισμούς, ζημιές σε κρίσιμες υποδομές και πιθανά εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν από τις δυνάμεις που υποστηρίζονται από την Τουρκία (EUAA 2024, 88, European Parliament 2019). Αυτή η διεθνής συναίνεση σκιαγραφεί μια εικόνα που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την επίσημη ρητορική της Άγκυρας. Ενώ η Τουρκία παρουσιάζει τα μέτρα της ως νόμιμη και ζωτική υπεράσπιση της εθνικής κυριαρχίας, ένα ευρύ φάσμα της παγκόσμιας κοινής γνώμης τα

θεωρεί παράνομα, δυσανάλογα και βασικό παράγοντα της ανθρωπιστικής κρίσης και της περιφερειακής αστάθειας, απομονώνοντας έτσι τη θέση της Άγκυρας και εδραιώνοντας ένα βαθύ χάσμα με τους παραδοσιακούς δυτικούς συμμάχους της.

6. Συγκριτική Ανάλυση και Συζήτηση Ευρημάτων

6.1 Η Δυναμική της Τουρκικής Στρατηγικής

Η διχασμένη πολιτική της Τουρκίας απέναντι στις κουρδικές οντότητες στο Ιράκ και τη Συρία προσφέρει σημαντικές πληροφορίες για την πρακτική συνύπαρξη της ασφαλειοποίησης και της συνεργασίας στο πλαίσιο μιας ενιαίας εξωτερικής πολιτικής. Αυτό καταδεικνύει μια εξαιρετικά ρεαλιστική και συναλλακτική πολιτική, όπου το εθνικό συμφέρον, και όχι μια μονολιθική ιδεολογική στάση, καθορίζει τη δράση του κράτους. Η αποασφαλειοποίηση των σχέσεων με την KRG στο Ιράκ καταδεικνύει αυτή την προσαρμοστικότητα. Αρχικά θεωρούμενη ως απειλή και αποσχιστική δύναμη, η KRG σταδιακά αναδιαμορφώθηκε ως ζωτικός οικονομικός εταίρος και στρατηγικός σύμμαχος στην ανάσχεση του PKK (Kardaş 2018, 20). Αυτή η στρατηγική μετατόπιση καθοδηγήθηκε από απτά συμφέροντα, κυρίως στον τομέα της ενεργειακής συνεργασίας και του εμπορίου, τα οποία δημιούργησαν μια ισχυρή ορθολογική βάση για την προτίμηση της συνδιαλλαγής έναντι της αντιπαράθεσης (Yilmaz 2017, 134). Σε έντονη αντίθεση, το PYD και ο ένοπλος βραχίονας του, το YPG, στη Συρία υπόκεινται σε αδιάλλακτη και έντονη ασφαλειοποίηση. Η Άγκυρα τους χαρακτηρίζει σταθερά ως άμεση προέκταση του PKK και, ως εκ τούτου, ως υπαρξιακή απειλή για την εδαφική της ακεραιότητα, δικαιολογώντας μια σειρά έκτακτων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων πολλαπλών διασυνοριακών στρατιωτικών επεμβάσεων (Balaban 2023, 140, Alibabalu 2022, 158). Αυτή η περίπτωση καταδεικνύει με σαφήνεια ότι η ασφαλειοποίηση δεν αποτελεί μια γενική πολιτική, αλλά ένα στοχευμένο μέσο, που επιτρέπει σε ένα κράτος να επιδιώκει ταυτόχρονα τη στενή συνεργασία με μια κουρδική οντότητα, ενώ παράλληλα διεξάγει πόλεμο εναντίον μιας άλλης.

Η εν λόγω διαφοροποιημένη προσέγγιση φωτίζει παράλληλα την εφαρμογή της θεωρίας της ασφαλειοποίησης εντός πολιτικών συστημάτων που δεν είναι πλήρως δημοκρατικά. Όπως αναλύθηκε στο θεωρητικό πλαίσιο, η διαδικασία αυτή επιτρέπει σε έναν κυρίαρχο δρώντα, μέσω της «πράξης λόγου» (speech act), να νομιμοποιεί τη λήψη έκτακτων μέτρων που κείνται εκτός της συνήθους πολιτικής αντι-

παράθεσης (Buzan, Wæver και Wilde 1998, 27-29). Σε πολιτεύματα που περιγράφονται ως «υβριδικά καθεστώτα» ή παρουσιάζουν έντονες αυταρχικές τάσεις, η δυναμική μεταξύ του δρώντος και του ακροατηρίου μεταβάλλεται ουσιωδώς (Vuori 2008, 68-73, Geri 2017, 189). Η περίπτωση της Τουρκίας δείχνει πως όταν οι κρατικές ελίτ έχουν σημαντικό έλεγχο στα μέσα ενημέρωσης και στον δημόσιο λόγο, η αξιοπιστία όσων λέγονται αμφισβητείται μόνο σε περιορισμένο βαθμό. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα όταν η ρητορική αυτή συντονίζεται με βαθιά ριζωμένες εθνικές ανησυχίες, όπως το φόβο του εθνικού διαμελισμού (Geri 2017, 194-195, Has 2025a, 4). Η συστηματική απεικόνιση του PYD/YPG ως τρομοκρατικής απειλής συνέβαλε στη νομιμοποίηση της δημιουργίας ενός ειδικού καθεστώτος στα σύνορα με τη Συρία, ενώ παράλληλα εξασφάλισε μεγάλη αποδοχή στο εσωτερικό για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις (Balaban 2023, 130-132). Τα ανωτέρω καταδεικνύουν ότι η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ασφαλειοποίησης μεγιστοποιείται σε περιβάλλοντα όπου ο αντιπολιτευτικός λόγος περιθωριοποιείται και τα εθνικιστικά αφηγήματα εργαλειοποιούνται με ευχέρεια. Συμπερασματικά, η εγκυρότητα της ασφαλειοποίησης επιβεβαιώνεται, αναδεικνύοντας παράλληλα τη λειτουργία της ως μηχανισμού για την εδραίωση της εξουσίας των ελίτ και την άσκηση μιας επιθετικής εξωτερικής πολιτικής, απαλλαγμένης από σημαντικούς εσωτερικούς περιορισμούς και τριβές (Geri 2017, 195-199).

6.2 Διαφορές και Ομοιότητες στη Ρητορική της Τουρκίας Απέναντι σε KRG και PYD/YPG/SDF

Ο τουρκικός κρατικός λόγος υιοθετεί μια συστηματική στρατηγική ασφαλειοποίησης του κουρδικού ζητήματος, κατασκευάζοντας την κουρδική ταυτότητα και τις πολιτικές φιλοδοξίες ως υπαρξιακή απειλή για την εθνική ενότητα και την εδαφική ακεραιότητα (Leone 2025, 135, Has 2025a, 2). Αυτή η προσέγγιση έχει τις ρίζες της σε έναν ιστορικό φόβο αποσχίσεως, που συχνά αναφέρεται ως «Σύνδρομο των Σεβρών», το οποίο ερμηνεύει κάθε πρόοδο των Κούρδων, είτε εσωτερική είτε εξωτερική, ως ένα πιθανό βήμα προς τον κατακερματισμό του κράτους (Geri 2017, 194-195, Demir 2015, 89-91). Συχνά παρατηρείται η ρητορική τάση να υποβαθμίζονται σύνθετα αιτήματα πολιτικής φύσεως σε απλά προβλήματα «τρομοκρατίας», γεγονός που στερεί από τους συμμετέχοντες δρώντες την πολιτική τους νομιμοποίηση και δικαιολογεί τη λήψη έκτακτων μέτρων (Todorova 2015, 110-113, Ancic 2019, 167). Η αφήγηση αυτή, που παρουσιάζει το κουρδικό ζήτημα ως μια ενιαία απειλή

χειραγωγούμενη από τρίτες δυνάμεις, αποτελεί το θεμελιώδες πλαίσιο μέσα στο οποίο η Άγκυρα διαχειρίζεται τα κουρδικά κινήματα σε περιφερειακό επίπεδο (Avcı 2019, 167).

Παρά αυτό το κοινό πλαίσιο, υπάρχει σημαντική απόκλιση στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η KRG στο Ιράκ σε σύγκριση με το PYD και τις ένοπλες πτέρυγές του (YPG/SDF) στη Συρία. Το PYD/YPG απεικονίζεται κατηγορηματικά ως άμεση επέκταση του PKK και, ως εκ τούτου, ως τρομοκρατική οργάνωση που πρέπει να αντιμετωπιστεί στρατιωτικά (Kizilkaya, Hamdi και Salman 2021, 18-19, Siccardi 2021, 9). Η επίσημη ρητορική περιγράφει τον στόχο της οργάνωσης ως τη δημιουργία ενός «διαδρόμου τρομοκρατίας» κατά μήκος των νότιων συνόρων της Τουρκίας, μια προοπτική που η Άγκυρα έχει προσπαθήσει ενεργά να αποτρέψει μέσω άμεσων στρατιωτικών επεμβάσεων, όπως οι επιχειρήσεις «Euphrates Shield» και «Olive Branch» (Siccardi 2021, 8-10, Al-Hilu 2021, 6-7). Στον αντίποδα, η στάση της Άγκυρας έναντι της KRG υπέστη μια σημαντική μεταβολή, από τη βαθιά καχυποψία μεταμορφώθηκε σε μια σύνθετη και ρεαλιστική συνεργασία. Η πρότερη ανησυχία για τη δράση της KRG που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «πόλος έλξης» και να εμπνεύσει τον ίδιο τον κουρδικό πληθυσμό της Τουρκίας, έχει αντικατασταθεί από μια προσέγγιση που αναγνωρίζει πλέον σε μεγάλο βαθμό την KRG ως έναν κρίσιμο πολιτικό και εμπορικό εταίρο (Demir 2015, 89, Paasche και Mansurbeg 2014, 120-123). Αυτή η αλλαγή οφείλεται σε αμοιβαία συμφέροντα, με επίκεντρο τον ενεργειακό τομέα, καθώς και στον κοινό στόχο της εξισορρόπησης της επιρροής του PKK και των προσκείμενων σε αυτό οργανώσεων στην περιοχή (Yilmaz 2017, 134, Romano 2015, 88-89).

Αυτή η διαφοροποίηση γίνεται ακόμη πιο εμφανής από τον τρόπο με τον οποίο η Άγκυρα αντιμετωπίζει την παρουσία του PKK στο Ιράκ σε σύγκριση με τη Συρία. Οι βάσεις του PKK στα βουνά Καντίλ του ιρακινού Κουρδιστάν αποτελούν ένα μακροχρόνιο πρόβλημα ασφάλειας που οδηγεί σε τακτικές διασυνοριακές στρατιωτικές επιχειρήσεις (Çevik 2022, 2). Ωστόσο, αυτή η απειλή αντιμετωπίζεται και μέσω πολιτικών διαύλων με την KRG, την οποία η Τουρκία πιέζει να λάβει μέτρα κατά του PKK ως προϋπόθεση για τη συνεργασία τους (International Crisis Group 2008, 9, Phillips 2009, 19). Στη Συρία, η κατάσταση θεωρείται πιο σοβαρή και μη διαπραγματεύσιμη. Ο έλεγχος του εδάφους από το YPG, το οποίο η Άγκυρα θεωρεί οργανωτικά και ιδεολογικά αδιαχώριστο από το PKK, δεν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί με έναν τοπικό εταίρο, αλλά ως μια εχθρική οντότητα

που πρέπει να διαλυθεί, δικαιολογώντας μεγάλη κλίμακα μονομερείς στρατιωτικές επιχειρήσεις με στόχο την αποτροπή της εδραίωσης μιας αυτόνομης κουρδικής περιοχής (Alibabalu 2022, 157-159, Orhan 2024, 8).

6.3 Πολιτική Ηγεσία και Κοινή Γνώμη: Σύγκριση των Δύο Περιπτώσεων

Η τουρκική πολιτική ηγεσία, μέσω της Προεδρίας και των αρμόδιων Υπουργείων, διαμορφώνει έναν σαφώς διαφοροποιημένο επίσημο λόγο έναντι της KRG στο Ιράκ και του PYD/YPG στη Συρία. Η προσέγγιση προς την KRG χαρακτηρίζεται από μια ρεαλιστική, αν και μεταβαλλόμενη, πορεία από την ασφαλοποίηση προς τη θεσμική συνεργασία. Αυτό είναι εμφανές στην αλλαγή από την περιφρονητική ρητορική, η οποία περιόριζε το κύρος των Κούρδων ηγετών στο επίπεδο των «αρχηγών φυλών» (Rogg και Rimscha 2007, 840), στην εμπλοκή πλέον σε υψηλού επιπέδου διπλωματική και οικονομική συνεργασία, καθιστώντας έτσι την KRG στρατηγικό περιφερειακό σύμμαχο (Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 195, International Crisis Group 2008). Η εν λόγω μεταμόρφωση πηγάζει από αμοιβαίες οικονομικές επιδιώξεις, οι οποίες επέτρεψαν ένα βαθμό αποασφαλοποίησης. Αντιθέτως, το PYD/YPG συχνά περιγράφεται ως σημαντικός παράγοντας ανησυχίας για την ασφάλεια, θεωρούμενο ως άμεση προέκταση του PKK και χαρακτηρισμένο από ορισμένες πηγές ως ένας «στρατός τρομοκρατίας» που εδραιώνεται στα σύνορα της Τουρκίας (Francis and Erkoyun 2018). Αυτή η αφήγηση νομιμοποιεί μια πολιτική άμεσης στρατιωτικής αντιπαράθεσης, συμπεριλαμβανομένων αρκετών διασυνοριακών επιχειρήσεων, με δηλωμένο στόχο την εξάλειψη της τρομοκρατικής οντότητας (Orhan 2024, 8, Alibabalu 2022, 158).

Αυτή η διαφορά στην αφήγηση είναι προσεκτικά προσαρμοσμένη σε διαφορετικά ακροατήρια. Σε διεθνείς εταίρους όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση, η σχέση με την KRG παρουσιάζεται ως μια σταθεροποιητική δύναμη που εξυπηρετεί κοινά συμφέροντα, όπως η εξισορρόπηση της ιρανικής επιρροής και η διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας (Kardaş 2018, 24, Paasche και Mansurbeg 2014, 112). Αντίθετα, το μήνυμα της Άγκυρας προς τη Δύση σχετικά με το PYD/YPG είναι ανοιχτά συγκρουσιακό, κατηγορώντας την Ουάσιγκτον ότι σπλίζει μια τρομοκρατική ομάδα και δημιουργεί απειλή για την ασφάλεια ενός συμμάχου του NATO (Tisdall 2016). Στο εσωτερικό, η τουρκική κυβέρνηση έχει δικαιολογήσει την προσέγγισή της με την KRG σε ένα επιφυλακτικό κοινό, τονίζοντας τα οικονομικά οφέλη

και παρουσιάζοντας την KRG ως συνεργάτη κατά του PKK (Yilmaz 2017, 134). Η κυβερνητική συμμαχία χρησιμοποιεί συχνά σκληρή ρητορική εναντίον της KRG σε περιόδους έντασης, όπως έγινε με το δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία του 2017, για να προσελκύσει την εθνικιστική της βάση, αλλά οι ενέργειές της συχνά μετριά-ζονται από ρεαλιστικά οικονομικά συμφέροντα (Al Jazeera 2017, Yilmaz 2017, 140). Εν τω μεταξύ, η συστηματική παρουσίαση του PYD/YPG ως απειλής για την εθνική επιβίωση νομιμοποιεί τη χρήση στρατιωτικής βίας και απευθύνεται στα εθνικιστικά αντανakλαστικά της κοινής γνώμης. Αυτή η αδιάλλακτη στάση χρησιμεύει στην ε-δραίωση της εθνικιστικής-συντηρητικής πολιτικής βάσης, ιδίως μετά την κατάρ-ρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας το 2015 (Kardaş 2018, 29, Siccardi 2021, 9).

6.4 Στρατιωτικά, διπλωματικά και οικονομικά μέτρα: συγκριτική αποτίμηση

Τα έκτακτα μέτρα της Τουρκίας στο Ιράκ και τη Συρία, αν και στοχεύουν και τα δύο σε ζητήματα ασφάλειας που σχετίζονται με τους Κούρδους, εφαρμόζονται μέσω θεμελιωδώς διαφορετικών στρατηγικών που αντανakλούν διαφορετικά επίπεδα αν-τίληψης της απειλής. Στο Ιράκ, η Άγκυρα εφαρμόζει μια διπλή πολιτική που συν-δυάζει άμεση στρατιωτική δράση κατά του PKK με μια πολύπλοκη πολιτική και οι-κονομική συνεργασία με την KRG (International Crisis Group 2008, 2-3). Τα στρα-τιωτικά μέτρα συνίστανται σε επαναλαμβανόμενες διασυνοριακές αεροπορικές και χερσαίες επιχειρήσεις, όπως η επιχείρηση «Güneş» το 2008 (International Crisis Group 2008, 10, Phillips 2009, 11) και οι επιχειρήσεις «Claw» (2019-2022: Claw, Claw-Tiger, Claw-Eagle και Claw-Lock), που στόχευαν στρατόπεδα και υλικοτεχνική υποστήριξη του PKK σε ορεινές περιοχές στο όρος Qandil (Çevik 2022, 2-6). Πα-ράλληλα με τις ασκούμενες πιέσεις, η Άγκυρα προωθεί μια εξαρτημένη συνεργασία με την KRG, επενδύοντας σε αυτήν ως οικονομικό σύμμαχο και πολιτικό εξισορο-πητή απέναντι στην παρουσία του PKK στην περιοχή (Yildiz 2017, 3, Kardaş 2018, 18-20). Ακόμη και σε περιόδους υψηλής έντασης, όπως το δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία του 2017, οι απειλές της Άγκυρας να κλείσει τα σύνορα και να σταμα-τήσει τις ροές πετρελαίου ήταν κυρίως μέσα πίεσης και όχι πλήρης διακοπή μιας αμοιβαία επωφελοούς σχέσης (Daily Sabah 2017).

Σε έντονη αντίθεση, τα μέτρα που λαμβάνονται στη Συρία δεν αποσκοπούν στη διαχείριση ή την άσκηση πίεσης σε μια σχέση, αλλά στην εξουδετέρωση μιας αντιληπτής υπαρξιακής απειλής. Το PYD και οι ένοπλες πτέρυγές του παρουσιάζο-

νται ως αδιακρίτως όμοια με το PKK, δικαιολογώντας μια σειρά πολύ πιο επεμβατικών και μόνιμων ενεργειών (Atilgan 2016). Η Τουρκία ξεκίνησε μια σειρά από μεγάλης κλίμακας στρατιωτικές εισβολές - συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων «Euphrates Shield», «Olive Branch» και «Peace Spring» - με σκοπό τη δημιουργία ζωνών ασφαλείας και την αποτροπή της δημιουργίας μιας ενιαίας εδαφικής λωρίδας υπό τρομοκρατικό έλεγχο κατά μήκος των συνόρων της (Al-Hilu 2021, Orhan 2024, 8). Αυτές οι επιχειρήσεις δεν περιορίζονται στο να στοχεύουν μαχητές, αλλά περιλαμβάνουν βαθιές εδαφικές και δημογραφικές παρεμβάσεις. Η Άγκυρα έχει εργαστεί ενεργά για να αλλάξει τη δημογραφική σύνθεση των κατακτημένων περιοχών, ιδίως στο Αφρίν, εγκαθιστώντας μη κουρδικούς εκτοπισμένους πληθυσμούς στα σπίτια των εκτοπισμένων με τη βία Κούρδων, μια πολιτική που αποσκοπεί στη μόνιμη διάλυση του κουρδικού αυτόνομου σχεδίου (Al-Hilu 2021, 13-14).

Αυτή η στρατηγική απόκλιση αντιστοιχεί άμεσα στο επίπεδο ασφαλειοποίησης που εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση. Η KRG, παρά τις δικές της φιλοδοξίες για ανεξαρτησία, αντιμετωπίζεται ως μια διαχειρίσιμη πολιτική και οικονομική οντότητα με την οποία είναι δυνατή μια ρεαλιστική συνεργασία κατά του PKK (Balaban 2023, 137-138). Τα μέτρα στο Ιράκ είναι επομένως προσαρμοσμένα ώστε να περιορίσουν το PKK χωρίς να αποξενώσουν έναν πολύτιμο περιφερειακό εταίρο. Στον αντίποδα, η οικοδόμηση κρατικών δομών από το PYD/YPG στη Συρία παρουσιάζεται ως υπαρξιακή απειλή για την Τουρκία, γεγονός που οδηγεί σε έκτακτα στρατιωτικά μέτρα με στόχο την πλήρη εξάλειψή του (Siccardi 2021, 8-9). Η εγκαθίδρυση ζωνών υπό τουρκικό έλεγχο και οι δημογραφικές παρεμβάσεις αντανακλούν μια βαθιά ασφαλειοποίηση του ζητήματος, η οποία φτάνει στο σημείο να δικαιολογεί τη διαρκή κατάληψη μέρους της εδαφικής κυριαρχίας της Συρίας.

6.5 Παράγοντες διαφοροποίησης της τουρκικής πολιτικής: PKK, οικονομία, διεθνές περιβάλλον

Η διαφοροποιημένη στρατηγική της Άγκυρας έναντι της KRG και του PYD συναρτάται άμεσα με τον τρόπο που η Τουρκία αντιλαμβάνεται τη σχέση των εν λόγω οντοτήτων με το PKK. Το PYD και οι ένοπλες πτέρυγές του (YPG και SDF) προσδιορίζονται κατηγορηματικά ως ο συριακός βραχίονας του PKK, λογιζόμενα ως οργανική προέκταση μιας διαχρονικής υπαρξιακής απειλής (Acun και Keskin, The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG 2017, 55-56, Atilgan 2016). Αυτή η ταύ-

πιση ως ενιαία τρομοκρατική οντότητα δικαιολογεί μια πολιτική πλήρους ασφαλειοποίησης, η οποία αποσκοπεί στην παρεμπόδιση της εδραίωσης μιας συνεχόμενης εδαφικής ζώνης ελεγχόμενης από το PKK κατά μήκος των νότιων συνόρων της Τουρκίας (Martin 2017, 5). Σε έντονη αντίθεση, η σχέση με την KRG βασίζεται σε μια σκόπιμη διαφοροποίηση. Η Άγκυρα εκμεταλλεύεται την ιστορική αντιπαλότητα μεταξύ του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (KDP) του Μασούντ Μπαρζανί και του PKK (Rogg και Rimscha 2007, 839-840, McDowall 1996, 387), παρουσιάζοντας την KRG όχι ως απειλή, αλλά ως πιθανό και απαραίτητο εταίρο για τον περιορισμό της περιφερειακής επιρροής του PKK (International Crisis Group 2008, 2, Kardaş 2018, 18-20). Αυτός ο αντιληπτός διαχωρισμός επιτρέπει την αποασφαλειοποίηση και ανοίγει το δρόμο για μια ρεαλιστική συνεργασία.

Η ανωτέρω πολιτική διάκριση ενισχύεται σημαντικά από τα οικονομικά και ενεργειακά συμφέροντα, τα οποία υπάρχουν στο Ιράκ αλλά απουσιάζουν από τη Συρία. Η γεωγραφική θέση της KRG, που δεν έχει πρόσβαση στη θάλασσα, και τα τεράστια αποθέματα υδρογονανθράκων δημιουργούν μια ισχυρή, συμβιωτική σχέση με την ενεργειακά πεινασμένη Τουρκία, η οποία αποτελεί τον βασικό εξαγωγικό διάδρομο προς τις διεθνείς αγορές (Romano 2015, 87, Paasche και Mansurbeg 2014, 120). Αυτή η αμοιβαία οικονομική εξάρτηση, που εξυπηρετεί την φιλοδοξία της Άγκυρας να γίνει περιφερειακός ενεργειακός κόμβος, δημιουργεί ένα ισχυρό κίνητρο για τη διατήρηση μιας σταθερής, συνεργατικής εταιρικής σχέσης, που συχνά υπερισχύει των πολιτικών εντάσεων (Kardaş 2018, 24, Yilmaz 2017, 142). Αντιθέτως, στη Συρία δεν υπάρχει τέτοια οικονομική λογική, με αποτέλεσμα η τουρκική πολιτική έναντι του PYD να μονοπωλείται από την οπτική της απειλής και της στρατιωτικής ανάσχεσης.

Η επιρροή τρίτων χωρών ενισχύει περαιτέρω αυτή τη διαφορά. Στη Συρία, η στρατιωτική συνεργασία των Ηνωμένων Πολιτειών με τις SDF στον αγώνα κατά του ISIS έχει τοποθετήσει την Ουάσιγκτον ως τον κύριο υποστηρικτή του PYD/YPG, θέτοντάς την σε άμεση αντιπαράθεση με τους στόχους ασφάλειας της Τουρκίας και περιορίζοντας την επιχειρησιακή ελευθερία της Άγκυρας (Peksen 2023, 238, Martin 2017, 5). Η παράλληλη εμπλοκή της Ρωσίας με το PYD παρέχει στην οργάνωση πρόσθετη διπλωματική επιρροή (Kizilkaya, Hamdi και Salman 2021, 15-17). Αντίθετα, στο Ιράκ, οι εξωτερικές δυναμικές έχουν συχνά φέρει την Τουρκία και την KRG πιο κοντά. Η συνεχής αντίθεση της Βαγδάτης στην ανεξάρτητη ενεργειακή πολιτική

της KRG έχει δημιουργήσει έναν κοινό εχθρό για την Άγκυρα και το Ερμπίλ, ενισχύοντας τον άξονά τους (Paasche και Mansurbeg 2014, 117). Επιπλέον, η Ουάσιγκτον έχει ιστορικά ενθαρρύνει μια λειτουργική σχέση μεταξύ Τουρκίας και KRG ως πυλώνα περιφερειακής σταθερότητας, προσθέτοντας ένα επίπεδο διεθνούς νομιμότητας στη συνεργασία τους (Phillips 2009, 1-2).

Τέλος, ένας κρίσιμος παράγοντας διαφοροποίησης είναι η ιδεολογική και θεσμική ασυμβατότητα. Για την Άγκυρα, η απειλή που εκπορεύεται από το PYD/YPG δεν είναι μόνο στρατιωτική ή συνδεδεμένη με το PKK, αλλά και βαθιά κοινωνική και θεσμική. Η εδραίωση μιας αυτόνομης διοίκησης στη Συρία, βασισμένης σε ένα μοντέλο «αποκεντρωμένης, πολυπολιτισμικής διακυβέρνησης» (Charountaki 2015, 344,349), θεωρήθηκε άμεση πρόκληση στο «συγκεντρωτικό μοντέλο έθνους-κράτους» της Τουρκίας (Okay 2017, 830). Αυτή η θεμελιώδης ιδεολογική διαφορά, και ο φόβος ότι ένα τέτοιο εγχείρημα θα μπορούσε να εμπνεύσει τον κουρδικό πληθυσμό εντός της Τουρκίας, αποτέλεσε έναν κρίσιμο παράγοντα που επιτάχυνε την πλήρη και αδιάλλακτη ασφαλειοποίηση του PYD/YPG. Αντίθετα, η KRG, παρότι αυτόνομη, λειτουργεί σε ένα πιο συμβατικό, οιονεί κρατικό πλαίσιο, το οποίο δεν συνιστά την ίδια ριζοσπαστική ιδεολογική πρόκληση για την Άγκυρα.

7. Συμπεράσματα

Η παρούσα διατριβή ανέλαβε να διερευνήσει το ερώτημα του πώς και γιατί η Τουρκία, κατά την περίοδο 2003–2023, υιοθέτησε διαφοροποιημένες στρατηγικές απέναντι στις κουρδικές οντότητες στο Βόρειο Ιράκ (KRG) και στη Βόρεια Συρία (PYD/YPG), αξιοποιώντας ως κεντρικό ερμηνευτικό εργαλείο τη θεωρία της ασφαλειοποίησης. Η ανάλυση κατέδειξε ότι η τουρκική εξωτερική πολιτική, αν και πηγάζει από μια κοινή αντίληψη του κουρδικού ζητήματος ως υπαρξιακής απειλής για την εδαφική ακεραιότητα και την εθνική ενότητα, δεν υπήρξε μονολιθική. Αντιθέτως, η Άγκυρα εφάρμοσε μια ορθολογικά διαφοροποιημένη προσέγγιση, η οποία δεν αποτελεί ένδειξη ασυνέπειας, αλλά μια στρατηγική προσαρμογή που καθορίζεται από τη διαφορετική διαδικασία «κατασκευής» της απειλής σε κάθε περίπτωση. Η στάση της Τουρκίας διαμορφώθηκε από ένα σύμπλεγμα παραγόντων, όπως η θεσμική φύση των κουρδικών οντοτήτων, η ιδεολογική και επιχειρησιακή τους σχέση με το PKK, τα οικονομικά συμφέροντα και το ευρύτερο διεθνές περιβάλλον.

Στην περίπτωση της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν (KRG) στο Ιράκ, η τουρκική πολιτική ακολούθησε μια δυναμική πορεία από τη βαθιά ασφαλειοποίηση προς μια κατάσταση στρατηγικής αποασφαλειοποίησης. Αμέσως μετά την αμερικανική εισβολή στο Ιράκ το 2003, η Άγκυρα αντιμετώπισε την ενδυναμωμένη κουρδική οντότητα με έντονη καχυποψία, πλαισιώνοντάς την ως προέκταση της απειλής του PKK και ως παράγοντα αποσταθεροποίησης που θα μπορούσε να τροφοδοτήσει αποσχιστικές τάσεις στο εσωτερικό της. Ο επίσημος λόγος της περιόδου εκείνης απέφευγε συστηματικά την αναγνώριση της θεσμικής της υπόστασης, υποβιβάζοντάς την σε «τοπική διοίκηση» (International Crisis Group 2008, 12, Charountaki, Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government 2012, 191). Ωστόσο, από το 2008 και έπειτα, παρατηρήθηκε μια ριζική μεταστροφή. Η Τουρκία, αναγνωρίζοντας την KRG ως μια συνταγματικά αναγνωρισμένη ομοσπονδιακή οντότητα και έναν *de facto* κρατικό δρώντα, μετακίνησε το ζήτημα από το πεδίο της υπαρξιακής απειλής σε αυτό της πολιτικής και οικονομικής διαχείρισης. Η διαδικασία αυτή της αποασφαλειοποίησης τροφοδοτήθηκε από ισχυρά οικονομικά και ενεργειακά κίνητρα. Η ανάγκη της Τουρκίας να διαφοροποιήσει τις πηγές ενέργειάς της και να αναδειχθεί σε περιφερειακό ενεργειακό κόμβο συνέκλινε με την ανάγκη της KRG για έναν αξιόπιστο δίαυλο εξαγωγής των υδρογονανθράκων της, δημιουργώντας μια σχέση ισχυρής οικονομικής αλληλεξάρτησης (Paasche και Mansurbeg 2014, 114). Αυτή η συνεργασία επέτρεψε στην Άγκυρα να αντιμετωπίζει την KRG ως στρατηγικό εταίρο για τον περιορισμό της επιρροής του PKK στην περιοχή, αξιοποιώντας την ιστορική αντιπαλότητα μεταξύ του κυβερνώντος κόμματος KDP και του PKK (Rogg και Rimscha 2007, 839-840, McDowall 1996, 387). Τα έκτακτα μέτρα στο Ιράκ, συνεπώς, έλαβαν διττή μορφή, έχοντας από τη μία, περιορισμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά των βάσεων του PKK και, από την άλλη, διπλωματική και οικονομική εμπλοκή με την KRG. Ακόμη και η έντονη επανασφαλειοποίηση κατά το δημοψήφισμα ανεξαρτησίας του 2017, όπου η Τουρκία απείλησε με σκληρές κυρώσεις, λειτούργησε περισσότερο ως εργαλείο πίεσης για την επαναφορά της KRG εντός των τουρκικών «κόκκινων γραμμών» παρά ως οριστική ρήξη, επιβεβαιώνοντας τον ρεαλιστικό και συναλλακτικό χαρακτήρα της σχέσης (Daily Sabah 2017).

Αντιθέτως, η ανάδυση της αυτόνομης διοίκησης υπό την ηγεσία του PYD και της στρατιωτικής του πτέρυγας YPG στη Βόρεια Συρία αντιμετωπίστηκε από την

αρχή ως μια αδιαπραγμάτευτη και βαθιά ασφαλειοποιημένη απειλή. Για την τουρκική ηγεσία, το PYD/YPG δεν συνιστά έναν αυτόνομο συριακό δρώντα, αλλά μια άμεση οργανική και ιδεολογική προέκταση του PKK (Avundukluoglu 2019, Erdoğan 2017). Αυτή η ταύτιση αποτέλεσε τον πυρήνα της τουρκικής αντίληψης περί απειλής, η οποία πλαισίωσε το εγχείρημα της κουρδικής αυτονομίας στη Συρία ως τη δημιουργία ενός «διαδρόμου τρομοκρατίας» κατά μήκος των νότιων συνόρων της (Karlan, et al. 2018). Επίσης, η απειλή που εκπορευόταν από το PYD/YPG δεν ήταν μόνο στρατιωτική, αλλά και βαθιά κοινωνική και θεσμική. Η εδραίωση μιας αυτόνομης διοίκησης στη Συρία, βασισμένης σε ένα μοντέλο «αποκεντρωμένης, πολυπολιτισμικής διακυβέρνησης» (Charountaki 2015, 344,349), θεωρήθηκε άμεση ιδεολογική πρόκληση στο «συγκεντρωτικό μοντέλο έθνους-κράτους» της Τουρκίας (Okuy 2017, 830), επιταχύνοντας έτσι την πλήρη και αδιάλλακτη ασφαλειοποίησή του. Ακόμη η έλλειψη οικονομικών σχέσεων και διεθνούς νομιμοποίησης του PYD οδήγησε στην επικράτηση των ζητημάτων ασφαλείας στη στρατηγική της Τουρκίας. Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόστηκε πλήρως η διαδικασία ασφαλειοποίησης, με αποτέλεσμα να ληφθούν εξαιρετικά αυστηρά έκτακτα μέτρα. Η Τουρκία προχώρησε σε τρεις μεγάλης κλίμακας διασυνοριακές στρατιωτικές επιχειρήσεις («Ασπίδα του Ευφράτη», «Κλάδος Ελαίας», «Πηγή Ειρήνης»), οι οποίες δεν στόχευαν απλώς στον περιορισμό της απειλής, αλλά στην ενεργό διάλυση της κουρδικής οντότητας, την κατάληψη εδαφών και τη δημιουργία «ζωνών ασφαλείας» υπό τον έλεγχο της (Adar 2020, 1-3, Wintour 2019). Επιπλέον, οι επεμβάσεις αυτές συνοδεύτηκαν από πολιτικές δημογραφικής αλλοίωσης, ιδίως στην περιοχή του Αφρίν, με στόχο τη μόνιμη αποδυνάμωση της κουρδικής παρουσίας (Al-Hilu 2021, 13-14). Η στρατιωτική συνεργασία των ΗΠΑ με τις Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF), όπου κυριαρχεί το YPG, ενέτεινε περαιτέρω την τουρκική αντίληψη περί απειλής, καθώς ένας σύμμαχος του NATO ενίσχυε μια οντότητα που η Άγκυρα θεωρούσε τρομοκρατική, οδηγώντας σε μια σταθερά συγκρουσιακή πολιτική χωρίς ορατές προοπτικές αποασφαλειοποίησης (Peksen 2023, 238, Martin 2017, 5).

Αυτή η ευέλικτη και εργαλειακή προσέγγιση της ασφάλειας από την Άγκυρα, η οποία της επιτρέπει να συνεργάζεται με μια κουρδική οντότητα ενώ ταυτόχρονα διεξάγει εκτεταμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις εναντίον μιας άλλης, προσφέρει σημαντικά συμπεράσματα για τα όμορα κράτη, όπως η Ελλάδα και η Κύπρος, καθώς και για τους συμμάχους της στο NATO. Καταδεικνύει ότι η τουρκική εξωτερική πολιτική

δεν καθορίζεται από άκαμπτές ιδεολογικές θέσεις, αλλά από μια δυναμική αξιολόγηση των συμφερόντων και των αντιλαμβανόμενων απειλών. Για την Ελλάδα και την Κύπρο, αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση της τουρκικής στρατηγικής, καθώς ζητήματα που μπορεί να φαίνονται μη συνδεδεμένα, μπορούν γρήγορα να «ασφαλειοποιηθούν» και να γίνουν πεδίο διεκδικήσεων. Για το NATO, η στρατηγική αυτή δημιουργεί προκλήσεις συνοχής, όπως φάνηκε από την αντίθεση των ΗΠΑ στις τουρκικές επιχειρήσεις στη Συρία, αποκαλύπτοντας πώς τα εθνικά συμφέροντα της Τουρκίας μπορούν να αποκλίνουν σημαντικά από τις συλλογικές προτεραιότητες της Συμμαχίας.

Η συμβολή της παρούσας εργασίας έγκειται στην εφαρμογή του θεωρητικού πλαισίου της ασφαλειοποίησης σε μια συγκριτική ανάλυση που αποκαλύπτει την ευελιξία και τον εργαλειακό χαρακτήρα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Υπερβαίνοντας τις μονοδιάστατες ερμηνείες, η διατριβή ανέδειξε πώς το ίδιο κράτος μπορεί ταυτόχρονα να αποασφαλειοποιεί μια πτυχή ενός ζητήματος (KRG) και να ασφαλειοποιεί σε ακραίο βαθμό μια άλλη (PYD/YPG), ανάλογα με τα συμφέροντα και τις αντιλήψεις που επικρατούν. Η ανάλυση προσφέρει μια βαθύτερη κατανόηση της τουρκικής στρατηγικής σκέψης, φωτίζοντας τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει η «κατασκευή» των απειλών μέσω του πολιτικού λόγου. Επιπλέον, η μελέτη της τουρκικής περίπτωσης εμπλουτίζει την ίδια τη θεωρία της ασφαλειοποίησης, καταδεικνύοντας τη λειτουργία της σε μη πλήρως δημοκρατικά περιβάλλοντα. Σε καθεστώα όπου ο κρατικός έλεγχος στα μέσα ενημέρωσης είναι ισχυρός και ο δημόσιος λόγος περιορισμένος, η «πράξη λόγου» της ασφαλειοποίησης δεν εξαρτάται τόσο από την πειθώ ενός κριτικού ακροατηρίου, όσο από την ικανότητα της ελίτ να επιβάλει το αφήγημά της, συνδέοντάς το με βαθιά ριζωμένους εθνικούς φόβους, όπως το «Σύνδρομο των Σεβρών» (Geri 2017, 194-195, Has 2025a, 4). Έτσι, η ασφαλειοποίηση μετατρέπεται σε ισχυρό μηχανισμό για τη νομιμοποίηση επιθετικών εξωτερικών πολιτικών και τη συσπείρωση της εγχώριας υποστήριξης.

Για το μέλλον, η έρευνα θα μπορούσε να επεκταθεί σε αρκετές κατευθύνσεις. Μια βαθύτερη ανάλυση του ρόλου των διαφορετικών «ακροατηρίων» θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη. Πώς ακριβώς το εσωτερικό τουρκικό κοινό, οι στρατιωτικές ελίτ και οι διεθνείς σύμμαχοι προσλαμβάνουν και αντιδρούν στις διαφορετικές αφηγήσεις για την KRG και το PYD/YPG, και πώς αυτή η αλληλεπίδραση επηρεάζει τελικά τις πολιτικές αποφάσεις; Επίσης, θα είχε ενδιαφέρον να εξεταστεί η μακροπρόθεσμη

βιωσιμότητα της αποασφαλειοποίησης της σχέσης με την KRG. Υπό ποιες συνθήκες θα μπορούσε η Άγκυρα να επιστρέψει σε μια πλήρως εχθρική στάση; Τέλος, καθώς το γεωπολιτικό τοπίο στη Συρία μεταβάλλεται, με πιθανές προσπάθειες προσέγγισης μεταξύ Άγκυρας και Δαμασκού, μια μελλοντική μελέτη θα μπορούσε να αναλύσει πώς αυτή η νέα δυναμική θα επηρεάσει τη διαδικασία ασφαλειοποίησης του συριακού κουρδικού ζητήματος. Η κατανόηση αυτών των παραμέτρων θα παραμείνει κρίσιμη για την ερμηνεία των περιφερειακών ισορροπιών στη Μέση Ανατολή.

Βιβλιογραφία

Acun, Can, και Bünyamin Keskin. *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG*. Report, Ankara: SETA | FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH, 2017.

Acun, Can, και Bünyamin Keskin. *The PKK's Branch In Northern Syria PYD-YPG*. Report, Ankara: SETA | Foundation For Political, Economic And Social Research, 2017.

Adar, Sinem. *Repatriation to Turkey's "Safe Zone" in Northeast Syria*. The Centre for Applied Turkey Studies (CATS), Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, 2020, 1-4.

Al Jazeera. *Erdogan vows to extend Turkey's operation to Syria's northeast*. 20 Mar 2018. <https://www.aljazeera.com/news/2018/3/20/erdogan-vows-to-extend-turkeys-operation-to-syrias-northeast> (πρόσβαση Jan 6, 2026).

—. *Erdogan warns of sanctions over Kurds' independence bid*. 20 Sep 2017. <https://www.aljazeera.com/news/2017/9/20/erdogan-warns-of-sanctions-over-kurds-independence-bid> (πρόσβαση Jan 2, 2026).

—. *Erdogan: Kurdish vote risks 'ethnic and sectarian war'*. 26 Sep 2017. <https://www.aljazeera.com/news/2017/9/26/erdogan-kurdish-vote-risks-ethnic-and-sectarian-war> (πρόσβαση Dec 30, 2025).

—. *Erdogan: Turkey expects Syria 'safe zone' within months*. 25 Jan 2019. <https://www.aljazeera.com/news/2019/1/25/erdogan-turkey-expects-syria-safe-zone-within-months> (πρόσβαση Jan 10, 2026).

Alibabalu, Sayyad Sadri. «Turkey's Security Policy towards Northern Syria and Iraq amid Regional Chaos (2011-2019).» *bilig*, 2022: 147-170.

Aslan, Murat. *Turkey's Reconstruction Model in Syria*. Report, SETA | Foundation For Political, Economic And Social Research, Ankara: SETA Publications, 2019.

Atilgan, Ayşe Hümeýra. *Erdogan: No difference between PKK, PYD, Daesh, FETO*. 4 Aug 2016. <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/erdogan-no-difference-between-pkk-pyd-daesh-feto/621201> (πρόσβαση Jan 4, 2026).

- Avci, Emel Uzun. «Denial of the Kurdish question in the personal narratives of lay people.» *Ethnicities*, 2019: 156–173.
- Avundukluoglu, Muhammet Emin. *Erdogan slams US claim that Turkey targets Kurds*. 08 Jan 2019. <https://www.aa.com.tr/en/politics/erdogan-slams-us-claim-that-turkey-targets-kurds/1358873> (πρόσβαση Jan 04, 2026).
- Balaban, Gökçe. «(De)Securitization of the Kurdish Issue in Turkey: The Nexus of Foreign Policy and Domestic Politics in the Twenty-First Century.» Στο *Turkey's Challenges and Transformation*, 127-144. Palgrave Macmillan, 2023.
- Balzacq, Thierry. «A theory of securitization: origins, core assumptions, and variants.» Στο *Securitization Theory: How security problems emerge and dissolve*, μοντάζ: Thierry Balzacq, 1-30. Routledge, 2011a.
- Balzacq, Thierry. «Enquiries into methods A new framework for securitization analysis.» Στο *Securitization Theory: How security problems emerge and dissolve*, μοντάζ: Thierry Balzacq, 31-53. Routledge, 2011b.
- Barkey, Henri J., και Graham E. Fuller. *Turkey's Kurdish question*. New York: ROWMAN & LITTLEFIELD PUBLISHERS, INC., 1998.
- Bengio, Ofra. *The Kurds of Iraq : building a state within a state*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, Inc., 2012.
- Bir, Burak. *Turkey 'cannot wait minute longer' for op. in Syria*. 7 Oct 2019. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkey-cannot-wait-minute-longer-for-op-in-syria/1604934> (πρόσβαση Jan 04, 2026).
- Birdisli, Fikret. «Securitization Of Kurdish Question In Turkey.» *International Journal of Research In Social Sciences*, June 2014: 1-15.
- Bozarslan, Hamit, συνέντευξη από Élodie Vieira. *The Kurdish issue, a national and trans-state movement* (16 Sep 2022).
- Buzan, Barry , Ole Wæver, και Jaap de Wilde. *Security: a new framework for analysis*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, Inc., 1998.
- Cantenaar, Ömer Faruk, and Cyprian Aleksander Kozera. "Fighting ISIS in Syria: Operation Euphrates Shield and the lessons learned from the al-Bab Battle." *Small Wars & Insurgencies*, 2022: 350-381.
- Çevik, Salim. *Turkey's Military Operations in Syria and Iraq*. SWP Comment, German Institute for International and Security Affairs, Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, 2022, 1-8.
- Charountaki, Marianna. «Turkish Foreign Policy and the Kurdistan Regional Government.» *Perceptions*, 2012: 185-208.
- . «Kurdish policies in Syria under the Arab Uprisings: a revisiting of IR in the new Middle Eastern order.» *Third World Quarterly*, 2015: 337–356.

- Chulov, Martin. *Turkey to extend Syria campaign to Kurdish-controlled Manbij*. 25 Jan 2018. <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/24/turkey-to-extend-syria-campaign-to-kurdish-controlled-manbij> (πρόσβαση Jan 9, 2026).
- Coban, Savas. «Turkey's 'War and Peace': The Kurdish Question and the Media.» *Critique*, 2013: 445–457.
- Daily Sabah. «Erdoğan: There is a 'superior' mind in PYD's Kobani plots.» *Daily Sabah*. 27 Oct 2014. <https://www.dailysabah.com/politics/2014/10/26/erdogan-there-is-a-superior-mind-in-pyds-kobani-plots> (πρόσβαση Jan 4, 2026).
- . «KRG will suffer from sanctions ahead, Erdoğan warns Barzani.» *Daily Sabah*. 26 Sep 2017. <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2017/09/26/krw-will-suffer-from-sanctions-ahead-erdogan-warns-barzani> (πρόσβαση Jan 17, 2026).
- . *Turkey calls on KRG to renounce referendum decision*. 24 Aug 2017. <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2017/08/24/turkey-calls-on-krw-to-renounce-referendum-decision> (πρόσβαση Jan 2, 2026).
- . *Turkey could block KRG's oil exports in response to referendum, Erdoğan says*. 25 Sep 2017. <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2017/09/25/turkey-could-block-krws-oil-exports-in-response-to-referendum-erdogan-says> (πρόσβαση Dec 29, 2025).
- Demir, Mustafa. «Turkish Foreign Policy Towards The Kurdistan Regional Government (2003-2013). A Globalist Analysis.» Διδακτορική Διατριβή, 2015.
- Ekmekci, Faruk. «Social Trust, Democracy, and the Kurdish Issue in Turkey.» *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 12 Dec 2014: 564–570.
- Erdoğan, Recep Tayyip, συνέντευξη από Judy Woodruff. «Erdoğan questions why U.S. has armed Syrian Kurdish 'terrorists,' disputes claims of dictatorship.» *PBS News*. New York: PBS News, (19 Sep 2017).
- ERTnews. *Φιντάν: «Μείνετε μακριά», νόμιμος στόχος PKK και YPG σε Συρία και Ιράκ*. 4 Οκτ 2023. <https://www.ertnews.gr/eidiseis/diethni/fintan-meinete-makria-nomimos-stoxos-rkk-kai-ypg-se-syria-kai-irak/> (πρόσβαση Jan 7, 2026).
- EUAA. *Country Guidance: Syria*. Common analysis and guidance note, European Union Agency for Asylum, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2024.
- European Parliament. «Joint Motion For A Resolution On The Turkish Military Operation In Northeast Syria And Its Consequences.» *Joint motion for a resolution*. 2019. 1-5.
- Francis, Ellen, και Ezgi Erkoyun. *Erdogan: we will 'strangle' U.S.-backed force in Syria "before it's even born"*. 16 Jan 2018. <https://www.reuters.com/article/world/erdogan-we-will-strangle-u-s-backed->

- force-in-syria-before-it-s-even-born-idUSKBN1F41FX (πρόσβαση Jan 6, 2026).
- Geri, Maurizio. «The Securitization of the Kurdish Minority in Turkey: Ontological Insecurity and Elite's Power Struggle as Reasons of the Recent Re-Securitization.» *Digest of Middle East Studies*, 2017: 187–202.
- Grigoriadis, N. Ioannis. *The Davutoglu Doctrine and Turkish Foreign Policy*. Working Paper, Athens: ELIAMEP, 2010.
- Gumrukcu, Tuvan. *Turkey's Erdogan says will carry out new military operations after Syria offensives*. Μοντάζ: Adrian Croft και Larry King. 6 May 2018. <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-turkey/turkeys-erdogan-says-will-carry-out-new-military-operations-after-syria-offensives-idUSKBN1I70KN/> (πρόσβαση Jan 10, 2026).
- Gurses, Mehmet. «The Evolving Kurdish Question in Turkey.» *Middle East Critique*, 25 May 2020: 1-12.
- Hama, Hawre Hasan. «The Securitization and De-Securitization of Kurdish Societal Security in Turkey, Iraq, Iran, And Syria.» *WORLD AFFAIRS*, 2020: 291-314.
- Has, Ibrahim. «The irreconcilable Kurdish Question and societal security: the case of glocal securitisation and gentrification in Diyarbakır-Türkiye.» *Critical Studies on Terrorism*, 09 Oct 2025b: 879-905.
- . «Divergent Paths: The Statal Securitization of the Kurdish Question and the Struggle for Kurdish Societal Security in Türkiye.» *World Affairs*, 21 January 2025a: 1-12.
- International Crisis Group. «Iraq: Allaying Turkey's Fears Over Kurdish Ambitions.» Report, Ankara/Amman/Brussels, 2005.
- International Crisis Group. *Turkey and Iraqi Kurds: Conflict or Cooperation?* Istanbul/Brussels: International Crisis Group, 2008, 1-24.
- Jones, Dorian. *Turkey, Iraqi Kurdistan Seal 50-Year Energy Deal*. 05 Jun 2014.
- Kaplan, Enes, İlkey Güder, Esin Işık, and Zehra Aydın. *Cumhurbaşkanı Erdoğan: Afrin operasyonu sahada fiilen başlamıştır - Πρόεδρος Ερντογάν: Η επιχείρηση Αφρίν έχει ουσιαστικά ξεκινήσει επί τόπου*. Jan 21, 2018. <https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/cumhurbaskani-erdogan-afrin-operasyonu-sahada-fiilen-baslamistir/1036461> (accessed Jan 6, 2026).
- Karadeniz, Tulay, και Darya Korsunskaya. «Turkey's Erdogan calls Iraqi Kurdish referendum illegitimate.» *Reuters*. 29 Sep 2017. <https://www.reuters.com/article/world/turkeys-erdogan-calls-iraqi-kurdish-referendum-illegitimate-idUSKCN1C32YG/> (πρόσβαση Dec 28, 2025).
- Kardaş, Şaban. «Transformation of Turkey's Regional Policies: The Case of The KRG Referendum Debacle.» *The International Spectator*, 05 Nov 2018: 16-34.

- Kirisci, Kemal. «The Kurdish Question and Turkish Foreign Policy.» Στο *The Future of Turkish Foreign Policy*, μοντάζ: Lenore G. Martin και Dimitris Keridis, 273-309. London: MIT Press, 2002.
- Kızılkaya, Zafer, Sofie Hamdi, και Mohammad Salman. *The PYD/YPG in the Syrian Conflict: Aspirations for Autonomy in North-eastern Syria*. Report, Brussels: Brussels School Of Governance, 2021.
- Koktsides, Dr. Pavlos. *Mapping Turkish Military Presence in its Near Abroad and Beyond*. Analysis Paper, Nicosia,: Institute of Studies for Politics and Democracy, 2024, 1-15.
- Krastev, Nikola. *Turkey: Erdogan Expresses Concern Over Greater Kurdish Autonomy In Iraq*. 27 January 2004. https://www.rferl.org/a/1051335.html?utm_source=chatgpt.com (πρόσβαση Dec 30, 2025).
- Kurdish Institute of Paris. *Erdogan says Syria operation aimed against IS jihadists, Kurdish PYD*. 24 August 2016. <https://www.institutkurde.org/en/info/latest/erdogan-says-syria-operation-aimed-against-is-jihadists-kurdish-pyd-6486/> (πρόσβαση Jan 4, 2026).
- . *Fondation-Institut kurde de Paris*. 24 Aug 2016. <https://www.institutkurde.org/en/info/latest/erdogan-says-syria-operation-aimed-against-is-jihadists-kurdish-pyd-6486/> (πρόσβαση Jan 9, 2026).
- Léonard, Sarah, και Christian Kaunert. «Reconceptualizing the audience in securitization theory.» Στο *Securitization Theory: How security problems emerge and dissolve*, μοντάζ: Thierry Balzacq, 57-76. Routledge, 2011.
- Leone, Gabriele. «The “Kurdish question” in Turkey: between governance, human rights and denied culture.» *The Journal of Cross-Regional Dialogues*, Jun 2025: 122-144.
- Martin, Lenore G. «A New Track towards Resolving Turkey’s Kurdish Issue.» *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 2017: 1-13.
- McDowall, David. *A Modern History of the Kurds*. London - New York: I. B. Tauris, 1996.
- McKernan, Bethan, και Julian Borger. *Turkey unleashes airstrikes against Kurds in north-east Syria*. Μοντάζ: Dan Sabbagh. 9 Oct 2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/09/turkey-launches-military-operation-in-northern-syria-erdogan> (πρόσβαση Jan 8, 2026).
- Okyay, Asli S. «Syrian border and its implications for domestic politics.» *International Affairs*, 2017: 829–846.
- Orhan, Oytun. *Turkish Foreign Policy towards the Conflict in Syria*. Policy Analysis, Harmoon Center, 2024.
- Paasche, Till F., και Howri Mansurbeg. «Kurdistan Regional Government–Turkish energy relations: a complex partnership.» *Eurasian Geography and Economics*, 26 Aug 2014: 111-132.

- Peksen, Hasan Deniz. «Turkish-American Relations: From the Catalyst of the Model Country Image to the Reference Point of Defensive Discourses.» Στο *Turkey's Challenges and Transformation*, μυντάζ: Harun Arıkan και Zeynep Alemdar, 229-247. Palgrave Macmillan, 2023.
- Phillips, David L. *Confidence Building Between Turks and Iraqi Kurds*. Report, the Atlantic Council, Washington: the Atlantic Council, 2009, 1-29.
- Posch, Walter. *Hegemonies and Alliances: Rojava and Sinjar as Security Challenges for the Region and Beyond*. Report, IFK and Kreiskyforum, 2022.
- Rogg, Inga, και Hans Rimscha. «The Kurds as parties to and victims of conflicts in Iraq.» *International Review of the Red Cross*, December 2007: 823-842.
- Romano, David. «Iraqi Kurdistan And Turkey: Temporary Marriage?» *Middle East Policy*, 2015: 80-92.
- Saeed, Seevan. «The Claim of Openness: Turkey's Approach to the Peace Process.» *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 03 Apr 2019: 65-78.
- Salter, Mark B. «When securitization fails: The hard case of counter-terrorism programs.» Στο *Securitization Theory: How security problems emerge and dissolve*, μυντάζ: Thierry Balzacq, 116-131. Routledge, 2011.
- Siccardi, Francesco. *How Syria Changed Turkey's Foreign Policy*. Carnegie Endowment for International Peace, Washington,: Carnegie Endowment for International Peace, 2021.
- Sky News. «Kobani 'About To Fall' To Islamic State.» *Sky News*. 7 Oct 2014. <https://news.sky.com/story/kobani-about-to-fall-to-islamic-state-10387303> (πρόσβαση Jan 4, 2026).
- Stanicek, Branislav. *Turkey's military operation in Syria and its impact on relations with the EU*. Briefing, EPRS | European Parliamentary Research Service, 2019.
- Stritzel, Holger. «Security, the translation.» *Security Dialogue*, 2011: 343–355.
- Tisdall, Simon. *Ankara bombing: blaming Kurds suits Erdoğan's political ends*. 18 Feb 2016. <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/18/ankara-bombing-blaming-kurds-suits-erdogans-political-ends> (πρόσβαση Jan 16, 2026).
- Todorova, Antonia. «Turkish Security Discourses And Policies: The Kurdish Question.» *Information & Security: An International Journal*, 2015: 108-121.
- Turkish Presidency Website. «“We will not allow some circles to confine our country, which has the longest coastline in the Mediterranean, to our shores”.» *The Republic of Türkiye Directorate of Communications*. 17 Sep 2020. <https://www.iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/we-will-not-allow-some-circles-to-confine-our-country-which-has-the-longest-coastline-in-the-mediterranean-to-our-shores> (πρόσβαση Jan 26, 2026).

- Ustun, Kadir, και Lesley Dudden. *Turkey-KRG Relationship Mutual Interests, Geopolitical Challenges*. Analysis, SETA | Foundation For Political, Economic And Social Research, SETA, 2017.
- Vuori, Juha A. «Illocutionary Logic and Strands of Securitization: Applying the Theory of Securitization to the Study of Non-Democratic Political Orders.» *European Journal of International Relations*, 2008: 65-99.
- Wilkinson, C. «The limits of spoken words From meta-narratives to experiences of security.» Στο *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve*, μοντάζ: Thierry Balzacq, 94-115. New York: Routledge, 2011.
- Williams, Michael C. «Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics.» *International Studies Quarterly*, 2003: 511–531.
- Wintour, Patrick. *Recep Tayyip Erdoğan proposes 'safe zone' for refugees in Syria*. 24 Sep 2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/24/erdogan-proposes-plan-for-refugee-safe-zone-in-syria> (πρόσβαση Jan 10, 2026).
- Yildiz, Guney. «The Changing Dynamics of Kurdish Politics in the Middle East.» *In Depth*, Jul 2017: 1-5.
- Yilmaz, Cüneyt. «Proxy Wars In The Middle East And Türkiye's Strategic Position.» *Social Science Development Journal*, 15 Sep 2025: 161-173.
- Yilmaz, Remziye. «Turkey-KRG Energy Relations: Internal and External Dynamics.» *Journal of Global Analysis*, July 2017: 130-154.
- Al-Hilu, Khayrallah. *The Turkish Intervention in Northern Syria: One Strategy, Discrepant Policies*. Research Project Report, Middle East Directions, European University Institute, European University Institute, 2021.